

Prezident İlham Əliyev:

Azərbaycanın Laçın yolunun Ermənistanla sərhədinin son nöqtəsində sərhəd-keçid məntəqəsi yaradılması labüddür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Hörmətli cənab Prezident!
Amerika xalqı adından Sizə və Azərbaycan xalqına sevincli və fəravan Novruz bayramı münasibətilə ən xoş arzularımı yetirirəm.
Azərbaycan və Birləşmiş Ştatlar ötən il ərzində enerji təhlükəsizliyini təmin etmək və xalqlarımızın üzləşdiyi transmilli çağırışlara cavab vermək üçün bir araya gəliblər. Baharın gəlişi və yeni başlanğıcları qeyd etdiyimiz bu ildə xalqlarımız arasında dostluğu daha da dərinləşdirməyi həvəslə gözləyirəm. Birləşmiş Ştatlar

bu yenilənmə və düşüncə mövsümündə Cənubi Qafqazda gələcək nəsillər üçün təhlükəsizliyi və çiçəklənməni təşviq edəcək Azərbaycanla Ermənistan arasında dayanıqlı sülhə olan dəstəyimizi bir daha təsdiq edir.

Novruz bayramınız mübarək! Səmimiyyətlə,

Joe f.R.BAYDEN,
Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti

Qarabağda çəmbər daralır – torpaq yolda “erməni tozu” yoxdur

Səhifə ➞ 3

№ 62 (30178) 28 mart 2023-cü il, çərşənbə axşamı

Xalq qəzeti

Gündəlik ictimai-siyasi nəşr

Xalqın qəzeti!

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

vəb-sayt: www.xalqqazeti.az

Azərbaycan sülh gündəliyinə tam sadıqdır

Amerika Birləşmiş Ştatlarının dövlət katibi Antoni Blinken martın 21-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Telefon danışıqı əsnasında Azərbaycanın Laçın-Xankəndi yolu ətrafındakı vəziyyət müzakirə olunub. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, ötən il dekabrın 12-dən bu günədək Rusiya sülhməramlılarının və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin xətti ilə buradan 4700-dən artıq nəqliyyat vasitəsinin, tibbi yardıma ehtiyacı olan şəxslərin və onları müşayiət edənlərin keçidi təmin olunub. Buna görə də bu yolun, guya, blokadada olması barədə məlumat Ermənistanın yalançı təbliğatıdır.

Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb ki, Ermənistanın Laçın yoluna köməkçi yoldan istifadə edərək Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdirildiyi ərazilərimizdə qanunsuz hərbi daşımalar, şəxsi heyətin rotasiyasını həyata keçirməsi, habelə Ermənistan silahlı qüvvələrinin 10 minə yaxın hərbiçisinin hələ də Azərbaycan ərazisində olması ciddi narahatlıq doğurur. Bu xüsusda dövlətimizin başçısı Azərbaycanın Laçın yolunun Ermənistanla sərhədinin son nöqtəsində sərhəd-keçid məntəqəsinin yaradılmasının labüdlüyünü xüsusilə vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev son həftələr ərzində Ermənistan tərəfinin Avropa İttifaqının bu ölkədəki missiyasının yerləşməsindən sui-istifadə edərək vəziyyəti qesdən gərginləşdirmək istiqamətində siyasət yürütdüyünü, Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədi boyu və Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində Ermənistan silahlı qüvvələri və qanunsuz erməni hərbi birləşmələri tərəfindən atəşkəsin intensiv şəkildə pozulması hallarının müşahidə olunduğunu diqqətə çatdırıb. Azərbaycan

Prezidenti bu xüsusda 2023-cü il martın 5-də qeyri-qanuni erməni birləşmələrinin törətdikləri təxribat nəticəsində 2 hərbi qulluqçumuzun şəhid olması və Novruz bayramı günü - martın 20-də Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Zəngilan rayonu ərazisindən keçən hissəsində Ermənistanın növbəti təxribatı nəticəsində Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçusunun yaralandığını qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, Azərbaycan sülh gündəliyinə tam sadıqdır, Ermənistanla münasibətlərin normallaşdırılmasına və tezliklə sülh müqaviləsinin imzalanmasına hazırdır və son təklif və düzəlişlərinin olduğu sülh müqaviləsinin mətnini Ermənistan tərəfinə təqdim edib.

Dövlətimizin başçısı bildirib ki, ABŞ və şəxsen dövlət katibi Antoni Blinkenin bu istiqamətdə səylərini yüksək qiymətləndirir.

Dövlət katibi Antoni Blinken bir daha vurğulayıb ki, ABŞ Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılması və sülh müqaviləsinin imzalanması üçün səylərini bundan sonra da davam etdirəcək.

Dövlətimizin başçısı Münxendə keçirilmiş görüşün davamı olaraq Azərbaycanın Qarabağdan olan erməni sakinlərlə təmaslara hazır olduğunu və bu xüsusda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası tərəfindən reintegrasiya üzrə təmasları davam etdirmək və infrastruktur layihələrini müzakirə etmək üçün onların Bakıya dəvət edildiyini də xatırladıb.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Bakıda qardaşlıq və həmrəylik oyunu

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva stadionda oyuna baxıblar

Martın 26-da Bakı Olimpiya Stadionunda Ağdamın “Qarabağ” və İstanbulun “Qalatasaray” komandaları arasında xeyriyyə oyunu keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva stadionda oyuna baxıblar.

FIFA referisi Əliyar Ağayevin idarə etdiyi oyunda “Qalatasaray” komandası erkən qolla hesabı açıb. Matçın 4-cü dəqiqəsində İstanbul təmsilçisinin heyətində Bafetimbi Qomis fərqlənib. Görüşün 19-cu dəqiqəsində “Qarabağ”ın oyunçusu Redon Cica hesabı bərabərləşdirib. “Qalatasaray” matçın 87-ci dəqiqəsində Mauro İkardinin 11 metrlik cərimə zərbəsindən vurduğu qol sayəsində yenidən hesabda irəli çıxıb. Bu, oyunda sonuncu qol olub. Beləliklə, “Qarabağ” – “Qalatasaray” xeyriyyə matçı İstanbul təmsilçisinin qələbəsi ilə başa çatıb - 1:2.

(ardı 2-ci səhifədə)

Hayastan 180 dərəcəlik bucaq altında

Səhifə ➞ 4

Səhifə ➞ 9

Güneylilərin Brüsseldə “Azadlıq və ədalət yürüşü”

Qarabağ ermənilərinə növbəti təklif: nicat yolu Bakıdadır!

Səhifə ➞ 8

Öz missiyasına xəyanət edən “sülhməramlılar”

Səhifə ➞ 7

Ölkəmizdə iqtisadi siyasət məzənnə prosesini tənzimləyir

Səhifə ➞ 10

Replika

Səhifə ➞ 8

Kliniki Tibbi Mərkəzdə xidmət və ya havayı pendir ancaq tələdə olur

Makron özünün bahalı qol saatını tamaşaçılardan gizlətməyə cəhd edib

Səhifə ➞ 11

Bakıda qardaşlıq və həmrəylik oyunu

(əvvəli 1-ci səhifədə)

“Qalataa ray futbol klubunun prezidenti Dursun Özbək Prezident İlham Əliyevə üzərində komandanın oyunçularının imzası olan formanı və digər xatirə hədiyyələrini təqdim etdi.

Bu oyun qardaş Türkiyədə baş vermiş “Əsrin fəlakəti”nin - güclü zəlzələnin fəsadlarının aradan qaldırılmasına yardım məqsədilə təşkil olunub. Görüşdən əldə olunacaq bütün gəlirlər zəlzələdən əziyyət çəkənlərə yardım üçün Türkiyəyə göndəriləcək. Oyun üçün satışa çıxarılmış 62 mindən çox biletin hamısının qısa müddətdə satılması bu qarşılaşmaya göstərilən böyük maraqla yanaşı, Azərbaycan xalqının çətin gündə qardaş Türkiyə ilə sarsılmaz həmrəylik nümayiş etdirməsinin də əyani təsdiqidir.

AZƏRTAC

“İlham Əliyev. İnkişaf – məqsədimizdir” çoxcildliyinin 124-cü kitabı çapdan çıxıb

“İlham Əliyev. İnkişaf - məqsədimizdir” çoxcildliyinin 124-cü kitabı çapdan çıxıb.

Çoxcildliyin yeni kitabında toplanmış materiallar 2022-ci ilin noyabr-dekabr aylarını əhatə edir. O dövrün ən mühüm hadisələrindən biri Prezident İlham Əliyevin dekabrın 24-də Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyalı ilə görüşü olub. Dövlətimizin başçısı görüşdə çıxışı zamanı Qərbi azərbaycanlıların doğma yurdlarına qayıdışı məsələsini gündəmə gətirdi. Əminliklə bildirdi ki, gün gələcək Qərbi Azərbaycandan olan soydaşlarımız, onların yaxınları, uşaqları, nəvələri də tarixi diyarımız olan Qərbi Azərbaycana qayıdacaqlar. Qərbi azərbaycanlılar böyük coşqu və həvəslə öz doğma torpaqlarına qayıdıb orada yaşayacaqlar.

Sitat: Bunu deməyə əsas verən bir çox amillər var. Onlardan yaqın ki, ən önəmli xalqımızın tarixi yaddaşdır. Bu gün Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinin nümunəsi bunu deməyə əsas verir. Bu gün Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində yaşayan insanların böyük əksəriyyəti, eyni zamanda, uşaqlar, gənclər onlar üçün doğma olan o torpaqları heç vaxt görməmişlər. Torpaq həsrəti və Vətən sevgisi onları oraya getməyə vadar etdi. Onların arasında hətta Bakıdan, Sumqayıtdan gədənər də az deyil. Yeni, bu, xalqımızın xüsusiyyətidir, torpaq həmişə çəkir. Əminəm ki, Qərbi azərbaycanlılar da bu fikirle, bu arzu ilə yaşayrlar.

Yeni kitabla dövlətimizin başçısının digər mühüm bir tədbirdə – ADA Universitetində “Orta Dəhliz boyunca: geosiyasət, təhlükəsizlik və iqtisadiyyat” mövzusunda beynəlxalq konfransda çıxışının və ona verilən suallara cavablarının mətnləri də daxil edilib.

Dekabr ayı Prezident İlham Əliyevin bir neçə mühüm xarici səfəri ilə yadda qalıb. Dövlətimizin başçısı dekabrın 14-də Azərbaycan Respublikası, Türkiyə Res-

publikası və Türkmənistan Dövlət Başçılarının Birinci Üçtərəfli Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Türkmənistanda işgüzar səfərdə olub. Dekabrın 17-də “Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında “yaşıl enerji”nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş”in imzalanması mərasimi ilə bağlı Rumıniyaya işgüzar səfər edib. Dekabrın 26-da isə Rusiyada MDB dövlət başçılarının iclasında iştirak edib. Yeni nəşrdə həmin səfərlər barədə materiallar yer alıb.

Bu nəşrdə Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə işgüzar səfərə gəlmiş Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiq ilə görüşü haqqında informasiya, iki ölkənin liderlərinin mətbuata bəyanatlarla çıxışlarının mətnləri də verilib.

Dövlətimizin başçısı dekabr ayında bölgələrdə də səfərdə olub. Şəki rayonunda Qaraməryəm-İsmayilli-Şəki avtomobil

yolunun Oğuz-Şəki hissəsinin yenidən qurulmasından sonra açılış mərasimində iştirak edib, Orta Zeyzid kəndində “Green Factory” MMC-nin quru meyvə istehsalı müəssisəsində yaradılmış şəraitlə, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Şəki Xan Məscidi Kompleksində aparılmış bərpa işləri ilə, habelə Şəkiddə Yuxarı Baş Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu ərazisində aparılan təmir-bərpa işləri ilə tanış olub, sənətkarlarla, ustalarla söhbət edib. Prezidentin iştirakı ilə həmçinin Oğuz rayonunda kiçik su elektrik stansiyaları silsiləsinin açılışı olub, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə inşa edilmiş 100 yerlik körpələr evi-uşaq bağçası istifadəyə verilib. Dövlətimizin başçısı şəhər çərçivəsində “Şəki-Oğuz” Aqroparkında qoz məhsulunun qərəkədən təmizlənməsi, yuyulması və qurudulması zavodunun təməlini qoyub. Bütün bunlar haqqında informasiyalar 124-cü kitabda əksini tapıb.

Yeni kitabla Prezident İlham Əliyevin Bakı Metropoliteninin “Xocasən” stansiyasının və “Xocasən” elektrik deposunun açılış mərasimində iştirakına, Bakı Ağ Şəhərin Mərkəzi Park Kvartalında görülmüş işlərlə tanışlığına və Qarabağ Atları Kompleksinin təməlini qoymasına dair materiallar da daxil edilib.

Oxucu bu kitabda Prezidentin Azərbaycan könüllülərinin V Həmrəylik Forumunun iştirakçılığına, Azərbaycan Memarlarının XX Qurultayının iştirakçılığına, “Müasir idarəetməyə gedən yol: dayanıqlı və innovativ dövlət xidmətlərinə doğru” Beynəlxalq Forumun iştirakçılığına, Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC) materiallarından istifadə olunub.

“Azərnaş” tərəfindən buraxılan 124-cü kitabın hazırlanmasında Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC) materiallarından istifadə olunub.

AZƏRTAC

Yunanıstan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri xanım Katerina Sakellaropuluya

Hörmətli xanım Prezident!

Yunanıstan Respublikasının milli bayramı münasibətilə Sizi və xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdan təbrik edirəm.

İnanıram ki, xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq Azərbaycan-Yunanıstan əlaqələrinin inkişafı, əməkdaşlığımızın genişlənməsi istiqamətində bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Belə bir xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, xalqınıza əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 mart 2023-cü il

Regional vəziyyət müzakirə olunub

Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ilə Türkiyə Respublikasının xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu arasında telefon danışığı olub.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən bildiriblər ki, telefon danışığı zamanı nazirlər Azərbaycanla Türkiyə arasında gündəlikdə duran ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq məsələlərini, habelə mövcud regional vəziyyəti müzakirə ediblər.

Tərəflər, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər sahələr ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar.

Martin 27-də Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla Amerika Birləşmiş Ştatları Dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Karen Donfried arasında telefon danışığı olub.

Nazir Ceyhun Bayramov bölgədə mövcud olan ən son vəziyyət, o cümlədən Azərbaycanın suveren ərazilərinə şəxsi heyət və hərbi sursat daşımağa davam edən Ermənistanın son təxribatları və ölkəmiz tərəfindən bu təxribatlara qarşı güc tətbiq etmədən atılan addımlar barədə məlumat verib.

Söhbət zamanı Azərbaycan ərazilərində qeyri-qanuni fəaliyyətin qarşısının alınması məqsədilə Laçın yolunun başlanğıcında Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhəd-keçid nəzarət məntəqəsinin yaradılmasının əhəmiyyəti bir daha qeyd olunub. Nazir, həmçinin sülh sazişi üzrə danışıqlara maneçilik törədən Ermənistanın qeyri-konstruktiv yanaşmalarını diqqətə çatdıraraq, Azərbaycanın sülh sazişi üzrə danışıqlara hər an başlamağa hazır olduğunu vurğulayıb.

Q.QASIMOV, “Xalq qəzeti”

Ermənistan sülh prosesini əngəlləyir

Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel martın 25-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Telefon danışığı əsnasında Şarl Mişel 2023-cü il fevralın 17-də Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə keçirdiyi görüşü məmnunluqla xatırlayıb, 2021-ci il dekabrın 14-dən 2022-ci il avqustun 31-dək olan dövr ərzində üçtərəfli formatda keçirilmiş görüşlərdə müzakirə edilmiş müxtəlif məsələlərə toxunub.

Şarl Mişel Avropa İttifaqının regionda davamlı sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün səylərini bundan sonra da davam etdirəcəyini deyib. Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Azərbaycanın Laçın–Xankəndi yolu ətrafındakı məsələlərə toxunub və son günlərdə Ermənistanla Azərbaycanın dövlət sərhədində baş vermiş insidentlərlə əlaqədar narahatlığını ifadə edib.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Brüssel prosesini dəstəklədiyini bir daha vurğulayıb. Laçın–Xankəndi yolu ətrafındakı vəziyyətə toxunan Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, bu yolun, guya, bağlı olması ilə əlaqədar Ermənistanın irəli sürdüyü iddialar tamamilə yalandır. Belə ki, 2022-ci il dekabrın 12-dən bu günədək Rusiya sülhməramlılarına və Beynəlxalq Qır-

mızı Xaç Komitəsinə məxsus 5 minə yaxın nəqliyyat vasitəsi, tibbi yardıma ehtiyacı olan şəxs və onları müşayiət edənlər bu yoldan keçiblər.

Dövlətimizin başçısı Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərinə Ermənistan tərəfindən silah-sursat və şəxsi heyətin daşınması prosesinin hələ də həyata keçirildiyini bildirib.

Azərbaycan Prezidenti Ermənistan rəhbərliyinin təhlükəli və eskalasiyaya yönəlmis rəsmi açıqlamalarına diqqət çəkib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, 2023-cü il martın 20-də Avropa İttifaqı missiyasının yerləşdiyi Ermənistan–Azərbaycan dövlət sərhədi istiqamətində Ermənistanın növbəti təxribatı zamanı Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçusu yaralanıb və martın 5-də Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qeyri-qanuni erməni hərbi birləşmələrinin törətdikləri təxribat zamanı 2 hərbi qulluqçumuz şəhid olub.

Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb ki, bütün bunlar Ermənistanın apardığı təhlükəli siyasətin nəticəsidir.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Azərbaycan–Misir dostluq və əməkdaşlığı genişlənir

Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Əbdülfəttah Əs-Sisi martın 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Əbdülfəttah Əs-Sisi müqəddəs Ramazan ayının başlanması münasibətilə dövlətimizin başçısına və Azərbaycan xalqına təbriklərini çatdırıb, Misirin hər iki xalqın maraqları naminə ölkəmizlə əməkdaşlığı genişləndirməkdə əzmlı olduğunu vurğulayıb.

Telefon zənginə və təbriklərə görə təşəkkürünü bildiren Azərbaycan Prezidenti də öz növbəsində Əbdülfəttah

Əs-Sisiyə və Misir xalqını müqəddəs Ramazan ayının başlanması münasibətilə təbrik edib.

Dövlətimizin başçısı da Azərbaycanın Misirle dostluğu və əməkdaşlığı genişləndirməkdə maraqlı olduğunu bildirib, Misir dövlətinə və xalqına çiçəklənmə və inkişaf arzulayıb.

Prezidentin Mətbuat Xidməti

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva “Qarabağ” – “Qalatasaray” oyunundan videogörüntülər paylaşılıb

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva rəsmi instaqram hesabında “Qarabağ”-“Qalatasaray” oyunundan videogörüntülər paylaşılıb.

Paylaşımnda deyilir: “26.03.2023. Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı əbədidir, sarsılmazdır!”.

AZƏRTAC

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Ramazan ayı münasibətilə paylaşım edib

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva rəsmi instaqram hesabında Ramazan ayı ilə bağlı paylaşım edib.

Paylaşımnda deyilir: “Müqəddəs Ramazan ayının başlanması münasibətilə bütün Azərbaycan xalqını və dünya müsəlmanlarını səmimi-qəlbən təbrik edirəm! Qoy mübarək Ramazan ayı ürəklərdə saf duyğular və xoş niyyətlər oyatsın, hər bir ocağa ruzi-bərəkət, hər kəsin ailəsinə sağlq, sevinc, səadət və əmin-amanlıq gətirsin! Uca Allah etdiyiniz duaları, tutduğunuz orucu qəbul etsin!”.

AZƏRTAC

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının məlumatı

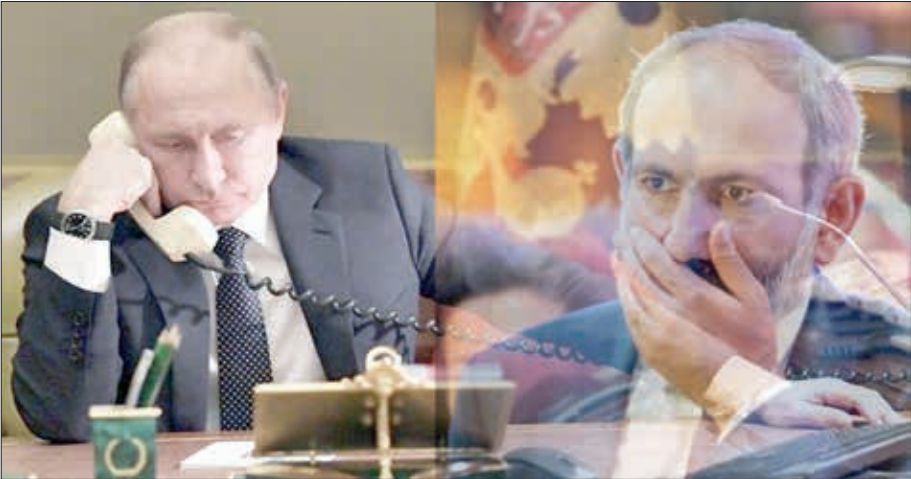
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası martın 1-də Xocalı şəhərində keçirilmiş görüşün və martın 13-də təqdim edilmiş dövlət vəziri olan Qarabağın erməni ictimaiyyəti-

nin nümayəndələrini reinteqrasiya, həmçinin Qarabağda infrastruktur layihələrinin icrası məsələlərinin müzakirəsi məqsədilə aprel ayının birinci həftəsi Bakı şəhərində görüşün keçirilməsini bir daha təklif edir.

Hayastan 180 dərəcəlik bucaq altında

Yaxud İrəvanın “xəstə hinduşka sindromu”na yoluxması

“Gəzdi Avropanı, İrani, Hindistanı, - doğma bildi Rusiyanı”. Bu epik improvizənin bizim məşhur aforizmə birbaşa daxil olmasa da, fikrimizcə, son vaxtlar “yerində addımla”yan Ermənistan siyasi istəblişmentinin kəskin “geriyə dön”məsinə özündə dəqiq ehtiva edir. Hayastanın baş naziri Nikol Paşinyanın gec-tez özünü Şimala çevirəcəyini proqnozlaşdıran siyasi ekspertlər yanlışdılar. İrəvanın son bir həftədə sərgilədiyi bir-birinə zidd siyasi mövqeyi onun kənardan yönəldilən marionet dövlət olduğunun növbəti dəfə isbatdır. Ermənistan XİN-in martın 18-də Azərbaycan əleyhinə verdiyi bəyanata məhz kənardan, konkret olaraq, Kremldən edilən siyasi təzyiqlərin nəticəsi kimi baxmaq daha düzgün olardı.

Reallığı qəbul et, İrəvan!

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin İrəvanın 18 mart 2023-cü il tarixli bəyanatına cavabı kifayət qədər arqumentli və tutarlı oldu: “Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatı daxil olmaqla bu ölkənin siyasi rəhbərliyinin son vaxtlar daha da kəskinləşən ritorikası, təcavüzkar mahiyyətli bəyanatları, xüsusilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyini birbaşa hədəf alan hərəkətləri Ermənistanın növbəti dəfə sülh üçün yaranmış tarixi fürsətdən istifadə etmək niyyətində olmadığını nümayiş etdirir”.

Ermənistanın Azərbaycanın beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlığına müdaxilə cəhdlərinin dərhal dayandırılması olduğunun vurğulandığı bəyanatda beynəlxalq təşkilatların respublikamızın ərazisində fəaliyyətinin məhz Azərbaycanın qanunvericiliyi çərçivəsində davam edəcəyi və ölkəmizin daxili işlərinə müdaxiləyə heç zaman imkan verilməyəcəyi bildirilib. Yeni, İrəvanın diqqətinə bir daha çatdırılır ki, o, reallığı qəbul etməli, utopik revanşist siyasətdən əl çəkməli, əks təqdirdə, bunun hansı aqibətlə sonuculanacağını beyninə yaxşı-yaxşı yeritməlidir. Hayastanın baş naziri Nikol Paşinyanın Twitterdə son paylaşımına diqqət yetirin: “**Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsi bağlanacaq və bu, ən yüksək səviyyədə verilən rəsmi bəyanatları əsaslanacaq. Yeni eskalasiya olmayacaq**”.

Ermənistan XİN-in Azərbaycan əleyhinə yaydığı məlum bəyanatla Paşinyanın bu açıqlaması arasındakı vaxt fərqi cəmi 5 gündür. Baş nazirin ardınca xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Misirin “Al Khair news” nəşrinə müsahibəsində nə bənli notlu açıqlama verib: “**Baki və İrəvan arasında müzakirələrin fərqli komponentləri var. Birincisi, regionda bütün nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması, ikincisi, sərhədin demarkasiyası və sərhədlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, üçüncüsü isə sülh sazişidir**”. Kommunikasiya məsələsində mövqelərin üst-üstə düşdüyünü deyən Mirzoyan sülh müqaviləsi ilə bağlı danışıqların davam etdiyini vurğulayıb. Doğrudanmı, İrəvanın avantürist siyasi ritorikadan yumşaq diplomatiyaya keçməsi, ağılı başına toplamaşı üçün cəmi beş gün kifayət edib, yoxsa, bu, gözə küllüförmə, yaxud axralandığı güclərdən aldığı növbəti qulaqburmasının nəticəsidir? İkinci versiya daha ağlabatandır. Amma artıq dabbagda götünə bələd olduğumuz hərəların növbəti dəfə nala-mıxa vurması çox qabağındadır. Avropalı “tərəfdaşları”ndan, asiyalı “dost”larından əl tamamilə üzülən İrəvan indi mövqeyini 180 dərəcə dəyişərək Rusiyaya qaralandığını, sülh sazişindən boyun qaçırmadığını bəyan etməkə, yeni diplomatik riskin altına girir. Azərbaycana qarşı saxta ittihamlardan, sülhə aparan yolu əngəlləməyə hesablanmış bəhanələrdən əl çəkdiyi görünüşünü yaradan N.Paşinyan beynəlxalq ictimaiyyətə barışa hazır olması mesajını ötürməyi də unutmur. Hansı bucaqdan baxsaq da, onun sonuncu açıqlaması düşüdüü çərsizlik uçurumundan çıxmaq üçün vurnuxmanın əlamətidir. Nikolun son açıqlamasında nə qədər səmimi olmasının üzə çıxdması üçün uzağı bir həftə yetər. Düşüncürük ki, Hayastan liderinin bu dəfə fərqli “cinahdan” endirilə biləcək diplomatik zərbənin qarşısında ağ bayraq qaldırmasına göstərdiyimiz müddət kifayətdir. İrəvanı qarşıda gözləyən və qəbul etməyə məcbur olacağı yeni reallığın çağırışı işə bələdir: sən sadəcə sülh prosesini deyil, illi Qarabağ savaşını da uduzacaqsan!

Moskva yenə ikibaşlı oyuna girişib

Əli həm okeanın o üzündən, həm də bu üzündən - Avropadan, böyük ümidlər bəslədiyi Asiyadan üzülən Paşinyan hakimiyyətinin Şimala uzatdığı imdad əli, deyəsən, son ünvanda hələlik sıxılmayıb. Qarabağ münəqişəsinin yekun həlli mərhələsində, eləcə də bölgədə yenidən söz sahibi olmağı hədəfləyən Kremlin bu uzunömürlü problemi üçtərəfli formatda çöze biləcəyi daha inandırıcı görünür. Çünki onun bölgədə sülh yaratmaq üçün müvəqqəti yerləşdirdiyi kontingentin “üzərinə düşən vəzifə borcunu yerinə

yetirməməsi bölgədə gərginliyin artmasına zəmin yaradır”. Bununla bağlı Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin yaydığı bəyanatda aydın şəkildə o da qeyd olunur ki, “sülhməramlı kontingentin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazilərində fəaliyyət göstərən qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələri qanunsuz fəaliyyətlərini davam etdirir”.

Ekspert rəyi

Rasim MUSAƏYOV, Milli Məclisin deputatı, politoloq

Bakı həm Qarabağ ermənilərinin separatçı xuntasına, həm də Rusiya sülhməramlılarının komandanlığına dəfələrlə xəbərdarlıq etmişdi: Azərbaycan öz ərazisinə Ermənistan qanunsuz hərbi yüklərin daşınmasına yol verməyəcək! Amma onlar sözüümüzü eşitmədilər və qanunsuz fəaliyyətlərini davam etdirdilər. Hətta onlara Qarabağa silah-sursat daşıyan hərbi kolonların video-görüntülərini belə təqdim etməyimizə baxmayaraq, yenə də adekvat reaksiya görmədik. Bu səbəbdən Azərbaycan həmin yollara və çıxışlara nəzarəti özü təşkil etməyə məcbur oldu. İndi ləp dəridən-qabıqdan çıxşalar da, harada istəyirlər hay-küy qaldırsalar da xeyri yoxdur. Azərbaycan Ordusu öz torpaqlarımızda tutduğu mövqelərdən bir addım belə geri çəkilməyəcək.

Biz hələ buna qədər Fərrux kəndində oxşar əməliyyat keçirmişdik və haylar bu faktı qəbul etməyə məcbur oldular. Daha sonra, öten ilin yayında Sarıbaşa və digər yüksəklikləri nəzarətə götürdük və orada möhkəmləndik. İndi də Azərbaycan tutduğu mövqelərdən geri çəkilməyəcək. İrəvan bu barədə bəyanatlar verməyə, haralarasa yazmağa başlayıb. Bu, artıq onların və onları himayə edən xarici qüvvələrin öz işleridir.

Bəli, Azərbaycan reallığı özü dəyişir və bu reallıqla hamı hesablaşmalı olacaq.

Sülhməramlı komandanlığın və Xocavəndi yenə “Martuni” kimi yazan Rusiya Müdafiə Nazirliyinin aşkar görülmə “sülhyaratmaz” davranışı ən azı Kremlin 10 noyabr Bəyanatına atdığı öz imzasına həmrəzsizliyidir. Bu cür ikibaşlı oyunçunun, məkrli vasitəçinin Baki və İrəvan arasında ədalətli sülh müqaviləsinin hazırlanmasına verəcəyi dəstəyin tərəfsiz və obyektiv olacağına kim inanar?

Əgər hər şeyi öz adı ilə çağırılmalı olsa, açıq şəkildə deyilməlidir ki, bu gün Cənubi Qafqaza sülhün və əmin-amanlığın gəlməsini istəməyən, bütün vasitələrdən istifadə etməklə bölgədə silahlı qarşıdurmanın yaranmasına çalışsın, bu məqsədlə çeşidli təxribatlar törətməyə cəhdlər edən məhz rus-erməni ortaqlığıdır.

Düzdür, Azərbaycanın əlində istər Rusiyaya, istərsə də Ermənistan qarşı istifadəyə tam yararlı əks-təsir vasitələri var və belə əşyayı-dəlillər kifayət qədərdir. Ən əsas sənəd-sübut isə 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatı və onun Ermənistan ordusunun tör-töküntülərinin Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonundan çıxarılmasını nəzərdə tutan 4-cü bəndidir. Hər şeydən göründüyü kimi, bu bəndə göstərilən şərti Azərbaycan Ordusu icra etməli olacaq. “Dəmir yumruq”lu ordumuzun bu vəzifənin öhdəsindən uğurla gələcəyinə isə heç kəs şübhə eləmir. Sülh sazişinə münasibətdə Rusiyanın mövqeyinin hansı siyasi maraq və məntiqdən qaynaqlandığı aydındır. Bakının siyasi məntiqi isə onu deyir ki, əgər Kreml Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olmasında maraqlıdırsa, onda bu prosesdən kənara çəkilməlidir. Bu mənada Azerbay-

can üçün ABŞ-ın sülh prosesinə yönəlik mövqeyi daha sağlam və effektivdir. Bakı Birləşmiş Ştatların və Qərbin bitərəf vasitəçilik missiyasını dəstəklədiyini gizlətmir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir müddət öncə açıqlamasında demişdi ki, sülh sazişinin mətninin hazırlanması prosesində müəyyən pozitiv irəliləyişlər mövcuddur.

Xəbərdarlıq limiti tükəndi

Son bir həftə ərzində istər Azərbaycan XİN-in, istərsə də Müdafiə Nazirliyinin İrəvana və Moskvaya yönəlik bəyanat və xəbərdarlıqlarına adekvat reaksiyanın şahidi olmadıq. Əgər xəbərdarlıq kara gəlmirsə, onda son sözü demək səlahiyyəti ordumuzun öhdəsinə buraxılmalıdır. Anlaşırsı başa salmaq məqamı yetişib və bu addımı atmaq üçün Bakının əlində kifayət qədər əsas və sübut toplanıb. Martın 24-də növbəti dəfə Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu torpaq yolu ilə Rusiya sülhməramlı kontingentinə məxsus 1 ədəd “ZTR-82A” döyüş maşını, ermənilərə məxsus 3 ədəd tənli “KamAZ” və üzərində yanacaq çəni olan 1 ədəd “KamAZ” avtomobilinin hərəkəti texniki müşahidə vasitələrimiz tərəfindən qeydə alındı. Martın 25-də isə Azərbaycan MN Laçın yolunun şimalındakı torpaq yolla Ermənistan Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri üçün canlı qüvvə, silah-sursat, mina, eləcə də digər hərbi təyinatlı vasitələrin daşınmasının intensivləşdiyi barədə informasiya yaydı. Vəziyyətin gərginləşməsinin və potensial təxribatların törədilməsinin qarşısının alınması məqsədilə Azərbaycan Ordusunun bölmələri lokal zəruri nəzarət tədbirləri həyata keçirdi. Həm Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu marşrutu üzərində, həm də separatçıların ondan şimalda çəkdiyi hərbi qanunsuz iki torpaq yolda ordumuzun nəzarət postları yaradıldı.

Həmin gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişellə telefon danışığında Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərinə Ermənistan tərəfindən silah-sursat və şəxsi heyətin daşınması prosesinin hələ də həyata keçirildiyini bildirib. Cənab Prezident İrəvanın təhlükəli və eskalasiyaya yönəlməsi rəsmi açıqlamalarına da diqqət qətkib.

Artıq ox yaydan çıxıb. Yuxarıda yazdığımız kimi, hay həyasızlığının cavabını növbəti “Qisas” əməliyyatı və “dəmir yumruq”la verməkdən başqa yol qalmayıb.

Əgər Bakıya gəlməsələr...

Rəsmi Bakı Xankəndi və ətraf bölgələrdə yaşayan erməni sakinlərlə danışıqların məkanını dəyişməkdə qərarlıdır. Növbəti görüşün birbaşa, vasitəçisiz, ələküzüsə da Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin qərargahında deyil, Bakıda təşkil etmək niyyətində olduğunu açıqlaması məhz siyasi qətiyyətin nümayişidir. Aydın məsələldir ki, ne Kreml, ne də rəsmi İrəvan indiki mərhələdə hadisələrin bu məcrada inkişafından məmnundur.

Bu “ayrılmaz ikiliy”in son vaxtlar Bakının birmənalı və qətiyyətli çağırışlarına şərikli müqavimət göstərmək səyləri kənər müşahidəçinin gözdündən yayınmır. Elə Nikol Paşinyanın Vladimir Putinə ekstern telefon zəngi təsadüfi sayıla bilməz. V.Putin “Qarabağda yaranmış problemlərin rus sülhməramlıları ilə təmas qurmaqla, konstruktiv şəkildə həll edilməsinin vacibliyini” vurğulayıb.

10 noyabr 2020-ci il tarixli Bəyanatdan keçən iki il beş ayda dəfələrlə döriyyəyə buraxılan bu köhnə və faydasız siyasi tezişi eşitməkəndən yorulduq. Rəsmi Bakı Qarabağ iqtisadi rayonundakı erməni icmasına ikinci görüşü paytaxt Bakıda keçirməyi təklif edib. Əgər ermənilər reintiqrasiya da daxil olmaqla, mövcud problemlərin həllində maraqlıdırlarsa, görəcə razılıq verməlidirlər. Yox, əgər onlar Bakı görüşündən imtina edərlərsə, onda Rusiya sülhməramlılarının himayəsi altında dialoq manipulyasiya etdikləri öz təsdiqini tapacaq. Bundan sonra Azərbaycan beynəlxalq hüququn ölkələrin suverenliyi və ərazi bütövlüyü prinsipi çərçivəsində real əməli addım ataraq bölgəyə tam nəzarətini və hakimiyyətini həm də erməni əhalisinin hüquqlarının qorunması adı altında legitimləşdirəcək. Azərbaycan XİN-in İrəvanın 18 mart bəyanatına cavabında bu mövqə də aydın şəkildə ortaya qoyulub:

“**Ermənistan tərəfi anılamalıdır ki, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı hüquqla yanaşı, bir öhdəlikdir. Bunları qəbul edən erməni sakinlərinin Azərbaycanla yaşaması üçün lazımi şərait yaradılacaq**”.

Uzaq və ən yaxın tariximiz bu aksiomu dəfələrlə qarşımıza çıxarır: İstər qonşuluq münasibətlərində, istərsə də diplomatiyada haylardan nə desəniz gözləmək olar. Əgər İrəvan 180 dərəcəlik “geriyə dön”mədən sonra bir daha 360 dərəcə “yerində fırlanaraq” başlanğıc vəziyyətə qayıdarsa, onun aqibətinin “xəstə hinduşka sindromu” olacağını indidən təxmin etmək mümkündür. Bu sindromun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, sağalmaz xəstəliyə düşər olmuş hind toyğunun, digərlerini yoluxdurması üçün başını üzüb atırlar...

İmran BƏDİRƏXANLI, “Xalq qəzeti”

Məlum olduğu kimi, bir neçə gün öncə Ermənistan konstitusiyası məhkəməsi Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin həbsinə dair orderini konstitusiyaya uyğun olaraq tanıyıb. Bu isə o deməkdir ki, Kreml rəhbəri Ermənistan daxil olacağı təqdirdə, həbslə üzləşəcək. Belə bir qərarın verilməsi, şübhəsiz, siyasi xarakterlidir və onun onsuz da gərgin olan Moskva–İrəvan münasibətlərini daha da gərginləşdirəcəyi birmənalıdır. Əslində, Ermənistan–Rusiya münasibətlərində qəribəlik də var. Bir tərəfdən, problemlər göz qabağındadır, iki dövlətin ayrı-ayrı rəsmi nümayəndələri, hətta, bir-biri haqqında qeyri-müəyyən bəyanatlar verirlər. Digər yandan, rəsmilərin görüşlərində diametral əks bəyanatlar eşidilir, tərəflər, sanki, ciddi fikir ayrılıqlarının olmadığını vurğulayıb və müttəfiqliyə sadıqlıklarının nümayişinə çalışırlar. Ancaq onların qeyri-müəyyən vəziyyəti uzun müddət saxlaya biləcəklərinə şübhələr də az deyil.

Putin İrəvana gəlsə, həbs olunacaq mı?

Ermənistan konstitusiyası məhkəməsinin qərarı, yaxud Paşinyanın başından böyük qələti

Ziddiyyətlərin əyani təsdiqinin bir bucağını Ermənistanın üzv olduğu və Rusiyanın hakim rol oynadığı Kollektiv Təhlükəsizlik Təşkilatına münasibəti təşkil edir. İrəvan qurumun respublikadakı monitoring missiyasına etinasız yanaşır. Belə ki, baş nazir Nikol Paşinyan, ölkə parlamentinin sədri Alen Simonyan, eləcə də digər dövlət rəsmiləri dəfələrlə KTMT-ni, habelə, Qarabağdakı Rusiya sülhməramlılarını çox sərt tənqid ediblər. Yeri gəlmişkən bildirək ki, bir müddət əvvəl Ermənistan qurumun baş katibinin müavini kvotasının imtina edib. Martın 14-də keçirdiyi mətbuat konfransında bu qərarı şərh edən N.Paşinyan “biz KTMT-dən çıxmırıq, KTMT Ermənistanı tərk edir” fikrini bir daha təkrarlayıb.

KTMT-nin Azərbaycanla sərhəddəki müşahidə missiyasına gəlincə, təşkilat üzv dövlətlər öten ilin noyabrda İrəvan sammiti zamanı Ermənistanın Bakının təcavüzü kimi qiymətləndirdiyi sentyabr hərbi toqquşmasını pisləməkdən imtina etdilər. Bundan sonra Paşinyan administrasiyası Avropa İttifaqının monitoring missiyasını regiona çağırmaq qərarına gəldi. Ermənistan Al-nin missiyasının mülkiyyəti üzərində dayansa da, Moskva bunu anti-Rusiya addımı kimi qiymətləndirdi və dəfələrlə İrəvanın qərarına qarşı sərt mövqə səsləndirdi.

Amma diqqətçəkən məqam odur ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan martın 20-də Moskvaya səfəri zamanı Ermənistan hakimiyyətinin əvvəlki mövqeyinə zidd fikirlər səsləndirib. Məsələn, Mirzoyan Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovla birgə mətbuat konfransında Ermənistanın KTMT missiyasını ölkədə yerləşdirməkdən imtinası məsələsini belə əsaslandırıb: “...Yəqin, sualın ifadəsi düzgün deyil. Çünki Ermənistan heç vaxt belə bir missiyadan əl çəkməyib. Üstəlik, bu qərar layihəsi müzakirə olunur, onun üzərində iş gedir. Bizim üçün əsas o idi ki, təəssüratımıza görə, KTMT-nin məsuliyyət zonası aydın deyil. Fikrimizcə, bu, bir qədər problemlidir. Amma bir daha deyirəm, qərar layihəsi masa üzərindədir, iş davam edir”.

Lavrov Mirzoyanın fikirlərini dərhal dəstəkləyib: “Man Mirzoyanın indicə dediklərindən, yeni, Ermənistanın KTMT missiyasının yerləşdirilməsi ilə bağlı qərarı imzalamamaqda imtina etməsindən məmnun olduğumu bildirmək istədim. Bu, 2022-ci il noyabrın 23-də Mirzoyanın sədrliyi ilə İrəvanda, KTMT-nin sammiti ərəfəsində, saatlarla aparılan danışıqların mövzusu olub. Məsələ bütün nazirlər tərəfindən razılaşdırılıb. İndi kiçik bir şey var: dövlət və hökumət başçıları da öz imzalarını atsınlar. Bu ehtimal qalır. KTMT buna hazırdır. Biz bu hazırlığı bitiririk. Şadam ki, Ermənistan regionda təhlükəsizliyin təminatı maraqlarına cavab

verən fürsətdən imtina etmədi”. Maraqlıdır ki, həmin mətbuat konfransı zamanı Rusiyanın XİN rəhbəri Paşinyanın “Dağlıq Qarabağ sakinlərinin təhlükəsizliyinin, hüquqlarının təmin edilməsi məsələləri həll edilməlidir” mövqeyini dəstəklədiyini də bəyan etmiş və Qarabağ ermənilərinin hüquq və azadlıqları məsələsinin Bakı ilə İrəvan arasında imzalanacaq sazişdə əksini tapmalı olduğunu da dilə gətirmiş, hətta bildirmişdi ki, bunu etmək, göründüyü qədər də çətin deyil.

Həmin vaxt çoxları Lavrovun bu fikirlərini Moskvanın danışıqlar prosesində mövqeyini dəyişməsi kimi qiymətləndirsə də, onun gətirdiyi misalları ya erməni tərəfinin Qarabağ münəqişəsinin həllinə yanaşmasını sıradan çıxarmaq cəhdi, ya da xəbərdarlıq niyyəti olaraq da dəyərləndirənlər tapılmışdı. Belə ki, Qarabağ ermənilərinin hüquqlarından danışan Rusiya diplomatiyasının rəhbəri, nədənsə, Donbas üzrə Minsk razılaşmaları və Kosovoda serblərin hüquqlarına dair razılaşma üzərində dayanmışdı.

Bildiyimiz kimi, Minsk razılaşmaları Kiyev tərəfindən yerinə yetirilmədi və Rusiyanın Donbasda rusları qorumaq üçün Ukraynaya qarşı hərbi əməliyyatlarla başlamasına gətirdi. Eynilə Kosovo hakimiyyəti Belqrad və Priştina arasında Kosovo Serb Bələdiyyələri icmasını yaradılmasına dair saziş üzrə öhdəliklərinə əməl etmədi. Yeri gəlmişkən, Minsk razılaşmalarında və Kosovo üzrə sazişdə vasitəçi mövqeyində dayanmış Avropa ölkələri də Kiyevi və ya Priştinani öz öhdəliklərini yerinə yetirməyə, milli azlıqların hüquqlarını pozmamaya çağırmaq məqsədilə heç bir addım atmadılar. Belə bir durumda erməni hakim siyasilər də Lavrovun fikirlərini manipulyasiya kimi qiymətləndirdilər, onu ciddiyyə almadılar. Əslində, haqlı idilər. Çünki, Kremlin burada da spekulativ rol oynadığı məlumdur.

Bəli, Ermənistan hakimiyyəti Rusiyaya inanmamaq yolu tutur və bu yol həm də Moskva ilə qarşıdurmaları dərinləşdirmək xəttidir. Mövcud anlamda Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsinin, belə demək mümkündürsə, Putinin həbsini dəstəkləyən qərarı heç də təəccüb doğurmamalıdır. İndi maraqlı vəziyyət yaranır. Ermənistanda müttəmədi olaraq Vladimir Putinin iştirakı ilə KTMT və ya Avrasiya İttifaqının üzvü olan ölkələrin liderlərinin sammitləri keçirilir. Belə çıxır ki, Rusiya Prezidenti İrəvana səfər etsə, həbslə üzləşəcək. Daha bir sual: bütün mövqələrdə problemlərə baxmayaraq, Putinə, təhlükəsizlik, iqtisadiyyat, energetika və sair məsələlərdə Rusiya ilə sıx bağlı olan Ermənistanda, arzuolunmaz qonaq olduğu deyiləcəkmi?

Ə.RÜSTƏMOV, “Xalq qəzeti”

Ekofəallar: Laçın yoluna nəzarət qanuni haqqımızdır

(əvvəli 3-cü səhifədə)

Ermənistanın Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin üzvlərinin son günlər törətdikləri təxribatlar onun deməyə əsas verir ki, rəsmi İrəvan sülh müqaviləsinin imzalanmasından boyun qaçıdır. Ermənistanın eskalasiyaya can atmaması, habelə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri üçün canlı qüvvə, silah-sursat, mina, eləcə də digər hərbi təyinatlı vasitələrin daşınmasının intensivləşməsi onu göstərir ki, bu terror dövləti xislətdən əl çəkənə oxşamır. Ekofəallar Laçın yolunda nəzarət-keçid məntəqəsinin yaradılmasını qanuni haqları hesab edirlər. Həmçinin Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu torpaq yolu ilə qanunsuz hərbi daşımalar və Rusiya sülhməramlı kontingentinin onları müşayiət etməsi, müttəmədi baş verən bu kimi qeyri-qanuni fəaliyyətlər Laçın yolu-

nun Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin son nöqtəsində Azərbaycan tərəfindən sərhəd-keçid və nəzarət məntəqəsinin qurulmasını zərurətə çevirib.

Ermənistan mətbuatında Azərbaycanı üçtərəfli razılaşmanın bəndlərini pozmaqda ittiham edən bu ölkənin “başbirləri” hər dəfə siyasi rəhbərliyinin necə siması və ikuizli olduğunu göstərir. Rəsmi İrəvan təkcə Azərbaycanla Ermənistan arasında müxtəlif platformalarda əldə edilən razılaşmalara qarşı çıxır, sərhəddə atəşkəsi tez-tez pozur, təxribatlar törədir. Ermənistanın narahatlığını başqa bir səbəbi odur ki, Laçın yolu vasitəsilə Xankəndiyə və ətraf rayonlara silah-sursat, hərbi texnika daşıya bilmirlər.

Rizvan FIKRƏTOĞLU, “Xalq qəzeti”

I yazı

1997-ci il oktyabrın 30-da Bakıda Azərbaycan yazıçılarının X qurultayı keçirildi. Ölkə yazıçılarının ali məclisi iki cəhətdən yadda qaldı: ədəbiyyatımızın böyük dostu və təəssübkeşi Heydər Əliyev qurultayda ilk dəfə müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi iştirak edirdi. Və təəssüf ki, X qurultay dövlət başçısının iştirakı ilə keçirilən sonuncu ümumrespublika ədəbi forumu oldu. Şübhəsiz, Heydər Əliyevin fiziki yoxluğu milyonlarla Azərbaycan vətəndaşının həyatında kədərli izlər buraxdı. Amma böyük itkinin ağırlığını ən çox yaradıcı peşə sahiblərinin, ilk növbədə isə yazıçıların hiss etdiklərini söyləsəm, yəqin ki, yanılmaram.

Ölkədə problemlərin başdan asdığı dövrdə yazıçılarla bir yerdə onların ali məclisində olmağı özünə borc sayan Prezident səmimi nitqində demişdi: “Mən çox sevinirəm və çox xoşbəxtəm ki, ilk dəfə Azərbaycan yazıçılarının qurultayında 27 il bundan əvvəl (1971-ci ildə keçirilən VI qurultay nəzərdə tutulur -V.Q) nitq söyləmişəm. O qurultayın iştirakçısı olmuşam və ondan sonrakı qurultaylarda da daim iştirak etmişəm və yazıçılarımızla, şairlərimizlə, mədəniyyət xadimləri ilə bir yerdə olmuşam. Bu gün də sizinlə bir yerdəyəm. Bunun da səbəbi var. Birincisi, şəxsən mən ədəbiyyatı çox sevn adamam və gənc vaxtlarımdan, hətta uşaqlıqdan, məktəbdə ilk ədəbiyyat nümunələrini oxuyandan ədəbiyyatı sevmişəm. Bu gün sizə deyə bilərəm ki, şəxsən mənim bir insan kimi formalaşmağımda, təhsilimdə, əlaqımda, mənəviyyatımda ədəbiyyatın, mədəniyyətin çox böyük rolu olmuşdur. Mən orta məktəbdə oxuyarkən Azərbaycan şairlərinin, yazıçılarının bütün əsərlərini sehvə-sehvə oxumuşdum, onları bu gün də unutmamışam. Bəlkə bu əsərlərin bəzilərini ondan sonra oxumamışam. Ancaq o illərdə - o uşaqlıq, gənclik illərində onlar mənə o qədər təsir edib ki, mən onları unutmamışam. Bu “oxumuşam”, “unutmamışam” sözləri sadə bir fikir deyil. Yeni onlar mənə təsir edib, mən onlardan bəhrələnmişəm, mənəvi qida almışam, ədəbiyyatla, mədəniyyətlə daim bağlı olmuşam. Mən 1971-ci ildə Azərbaycan yazıçılarının qurultayında ilk dəfə Azərbaycanın rəhbəri kimi iştirak etdirsəmsə, ondan əvvəlki qurultaylarda da kənarda olmamışdım. O zaman mən Azərbaycanın rəhbəri deyildim, başqa vəzifələr tuturdum. Ancaq yazıçıların qurultayını daim izləyirdim və imkan olanda gəlib salonda oturub yazıçıları dinliyirdim. Mən hər dəfə yazıçılarımızın görüşlərinə gedirdim və onlarla görüşməyi özüm üçün böyük bir hadisə hesab edirdim”.

Yazıçılarla görüş “həyatının böyük hadisəsi” sayan və bunu açıq şəkildə etiraf edən siyasətçilər, dövlət başçıları çox azdır. Üstəlik, Heydər Əliyev kimi zəngin bilik ehtiyatına və geniş təhlil qabiliyyətinə, hərtərəfli informasiyaya,

Vilayət QULİYEV, professor

dərin intellektə malik olan, ən müxtəlif qaynaqlardan məlumat alan bir siyasət ustasının yazıçı şəxsiyyətini, yazıçı əməyini belə yüksək qiymətləndirməsi özü “hadisə” sayılmalıdır. XX əsrin son qərinesindəki Azərbaycan yazıçıları, yaradıcı ziyalıların xoşbəxtliyi və uğurları həm də Heydər Əliyevin böyük ədəbiyyat sevgisini, qədrbilənliyini daim gündəlik şəxsi həyatlarında və yaradıcılıqlarında hiss etmələri idi.

Eyni zamanda əmək prosesinə dərinləndirən bələdlilik və peşə sahibinə yüksək diqqət yalnız yazıçılar üçün nəzərdə tutulmuş bir rəqaliya, üstünlük deyildi.

Doktorluq dissertasiyası üzərindəki işimlə bağlı arxiv və kitabxanalarda çalışmaq məqsədi ilə 1986-cı ildə Kazana, uzunmüddətli elmi ezamiyyətə getmişdim. Şəhərin mərkəzindəki “Tartarstan” otelində qalırdım. Otaq yoldaşım (o vaxtlar mehmanxanada yer tapmaq böyük problem olduğundan hətta pulun olsa da, təkbaşına otaq tutmaq mümkün deyildi) savadlı, mədəni adam idi, Moskvada hansısa nazirlikdə işləyirdi. Mənim Azərbaycandan gəldiyimi biləndə “Слушайте, ваш Алиев творит чудака!” (“Qulaq asın, sizin Əliyev möcüzələr yaradır”) – deyə həmin dövrdə SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini kimi Moskvada çalışan Heydər Əliyevin az vaxt ərzində işgüzar, prinsipial, zəngin bilik və təcrübəyə malik rəhbər işçi kimi böyük nüfuz qazanmasından danışdı. Əksəriyyəti çıxışlarını kağızdan güclə oxuyan Siyasi Büro üzvləri arasında intellekt, enerjisi, liderlik keyfiyyətləri, insanlarla dil tapmaq bacarığı ilə qeyri-adi istisna təşkil etdiyini dedi.

Həmsöhbətim danışdı ki, özü ixtisasca yol tikintisi mütəxəssisidir. Heydər Əliyevin bu sahə ilə əlaqədar keçirdiyi müşavirələri, çıxış və tövsiyələrini izləyəndə həmkar olduqlarını düşünüb. Amma kino sahəsində çalışan xanımı kinemotoqrafların qurultayında Heydər Əliyevə qulaq asandan sonra əri ilə mübahisə etməyə başlayıb ki, səhvin var, heç şübhəsiz, yoldaş Əliyev ilk təhsilini kino üzrə alıb. Çünki kinonun problemlərini çox peşəkarcasına bilir. Memar dostları isə ərlə-əravadın yanlışını düzəltməyə çalışaraq sovet memarları ilə görüşdə bu sahəyə yüksək səviyyəli bələdlilik nümayiş etdirən Əliyevin şəksiz memar olduğunu deyib...

Və yəqin ki, onların üçün də müəyyən dərəcədə haqlı saymaq mümkündür.

Bir dəfə söhbət elə gətirdi ki, bu tarixçəni Prezidentə danışırsınız. O, sona qədər qulaq asıb təqdiredici şəkildə başını tərpətdi.

– Bəli, – dedi. – Azərbaycanda da, SSRİ-nin müxtəlif yerlərində də sadə insanlar mənə həmişə rəğbətə yana-

şıblar. Çünki həyatım boyu devizim belə olub ki, gərək maraqlandığım, məsulyyət daşdığım hər işi bütün incəliklərinə qədər öyrənirəm. Öz peşəsinin həqiqi biliciləri olanlara da hər zaman böyük hörmət, ehtiram göstərməyə çalışmışam. İstəmişəm ki, onlara sadəcə əmr verməyim, yol göstərməyim, həm də həmkar kimi davranı bilim. Ona görə də neftçi mənim neftçi, inşaatçı isə inşaatçı olduğumu düşünüb. Baykal – Amur magistralının tikintisində bəzən ayaqlarımda uzunboğaz kirt çəkmələr, aynımda kombinezon, başımda şlem saatlarla mütəxəssislərlə birlikdə ən çətin, keçilməz sahələri gəzib-dolaşmışam.

Bu meyarla yanaşıqda, birinci katib və prezident kimi Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrlərdə ədəbiyyat və sənət adamları arasında da Heydər Əliyevi “özünü kü” hesab edənlər az deyildi və bu fikrə şərik çıxanları tam haqsız saymaq olmazdı... Şairlər onun şeir yazdığını, bəstəkarlar musiqi bəstələdiyini, rəssamlar gözəl tablolar çəkdiyini güman etdirdilər. Çünki bütün bu yaradıcılıq sahələri ilə bağlı elə peşəkar, işin içindən xəbər verən mülhazizələr yürüdü ki, başqa cür düşünmək mümkün deyildi. Hələ xalq mahnılarını necə ürəkdən, ilhamla ifadə edirdi...

Şübhəsiz, Heydər Əliyevin müxtəlif sahələrdə geniş, əsaslı bilik sahibi kimi tanınması danılmaz faktdır. Yalnız Azərbaycan deyil, keçmiş Sovet İttifaqı miqyasında da ədəbiyyat və mədəniyyət məsələlərinə yaxından bələdlidi, yüksək diqqəti ilə seçilirdi. Keçmiş Sovet İttifaqında müxtəlif millətlərdən olan qələm adamları, rəssamlar, bəstəkarlar arasında çoxlu dostları vardı. Sovet Azərbaycanına rəhbərlik etməyə başlayan az sonra Heydər Əliyev Bakıni həqiqi mənada keçmiş SSRİ-nin ədəbiyyat və sənət paytaxtlarından birinə çevirdi. Həmin vaxta qədər əksər rus şair və yazıçıları, habelə onların müttəfiq respublikalardan olan həmkarları “Qafqaz” deyəndə ilk növbədə “güneyli Gürcüstanı” və tarixi saxtaldırmaqla özünə “qədim Ermənistan” imici qazanan düşmən dövləti nəzərdə tuturdular. Heydər Əliyevin yorulmaz fəaliyyəti sayəsində ümumsovet ədəbi-mədəni elitası qısa müddət ərzində Qafqazı yalnız diribaş qonşularını deyil, tarix, mədəniyyət, ictimai fikir baxımından daha zəngin, humanist ənənələrə malik Azərbaycanın təmsalında da tanımaq imkanı qazandı.

Bu baxımdan 1980-ci il 27-31 oktyabr tarixlərində Bakıda keçirilən beynəlxalq miqyaslı “Ədəbiyyatların dostluğu - xalqların dostluğu” konfransını ayrıca xatırlatmaq istərdim. Tək keçmiş SSRİ-dən deyil, dünyanın bir sıra ölkələrindən şair və yazıçıların iştirak etdiyi bu mühüm tədbirdə əsas məruzəçi Siyasi Büro üzvlüyünə namizəd, Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi Heydər Əliyev özü idi. Həm də o, ədəbiyyat və partiya məmurlarının

hazırladığı hazır məruzəni üzündən oxumurdu. Xalqları və millətləri bir-birinə yaxınlaşdırən Sözlün yüksək borcu və əməli haqqında necə deyirlər, “sinədən” danışır, əzbərdən şeirlər deyir, kluarlardakı söhbətlər zamanı sovet və dünya ədəbiyyatı təmsalında ədəbi prosesi necə həssaslıqla izlədiyini nümayiş etdirirdi. Təsədüfi deyil ki, bir çoxlarında, ilk növbədə isə xarici qonaqlarda elə təsəvvür yaranmışdı ki, Azərbaycanın birinci şəxsi şair, yaxud yazıçısıdır...

“Mən ədəbiyyatı çox sevən adamam...”

Heydər Əliyevi ədəbi mühitdə ilk dəfə 1981-ci ildə görüb yaxından müşahidə etmək imkanı qazanmışdım. İndiki Şəhriyar adına klubda Azərbaycan yazıçılarının VII qurultayı keçirilirdi. O zaman EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun aspirantı idim. İttifaqın üzvü deyildim, amma dəvətnamə tapıb getmişdim. Həmin dövrdə Bakıda hər kəsin heysiyyət və milli hisslərini təhqir edən bir şeyiye dolayıdı. Söhbət İraqın Kərbəla şəhərində dəfn olunmuş dahi şairimiz Məhəmməd Füzulinin məzarına sayğısızlıqdan gedirdi. Hamı bu barədə danışdı. Məsələyə aydınlıq gətirən isə yox idi. İndi təəccüblənirəm ki, məgər şayiənin həqiqətə uyğun olub-olmadığını SSRİ-nin həmin ölkədəki səfirliyi, yaxud məşhur DTK vasitəsi ilə dəqiqləşdirmək mümkün deyildi?

Doğrusu, bilmirəm. Amma çayxanalardan tutmuş elmi idarə və yaradıcılıq təşkilatlarına qədər hər yerdə danışdırlar ki, guya, magistral yol çəkilişi zamanı şairimizin məşhur İmam Hüseyn ziyarətگاهی yaxınlığındakı məzarı dağıdılıb, cənəzasının qalıqları isə hansısa məscidin zirzəmisinə atılıb. (1994-cü ildə Füzulinin 500 illik yubileyi münasibəti ilə İraqda olanda bu şayiənin əsassızlığına bir daha inandım. Həyatını İmam Hüseyn məqbərəsinin müdövrü - baxıcısı kimi başa vuran və məqbərənin kolgesində torpağa tapşırılmağı arzulayan şair binanın daxilində, əsas giriş qapısından sağ tərəfdə dəfn edilib və məzarı indi də ziyarət-gahdır).

Qurultayda çıxış edən tanınmış yazıçı və şairlərdən Mirzə İbrahimov, Süleyman Rüstəm, Bəxtiyar Vahazadə əslində sona qədər araşdırmadıqları, aydınlıq gətirilməsinə heç bir təşəbbüs göstərmədikləri bu məsələdən çox əsəbi şəkildə bəhs etdilər, birinci katibdən kömək istədilər. Sonuncu nətiq danışanda deyəsən, Heydər Əliyevin hövsələsi tamam tükəndi. Bəxtiyar müəllimin sözünü yarımçıq kəsib:

– Şairsiniz, alimsiniz, universitet professorusunuz, - dedi. - Bu yaxınlarda sizi Akademiyanın müxbir üzvlüyünə də seçmişik. Kifayət qədər tanınırsınız. Gərək birinci katibdən kömək istəməmişdən qabaq özünüzdən soruşsaydınız: Mən öz tərəfimdən nə iş görmüşəm? İndiyə qədər hara, hansı beynəlxalq təşkilatla müraciət etmişəm? Kimə məktub yazmışam, teleqram vermişəm? Siz Mirzə İbrahimov, Asiya və Afrika Ölkələri ilə Sovet Həmrəylik Komitəsinin sədrisiniz. Tez-tez dünyanın müxtəlif ölkələrində, müxtəlif yığıncaq və konfranslarda olursunuz, böyük auditoriyalar qarşısında çıxış edirsiniz. Nə zaman dünya ictimaiyyətinin diqqətini indi haqqında danışdığınız vandalizm aktına yönəldiniz, tanınmış yazıçı və şairləri, ictimai xadimləri köməyə çağırırdınız? Niyə İraq prezidentinə, İraq elmi və mədəniyyət xadimlərinə birbaşa müraciət etmədiniz? Siz, Süleyman Rüstəm! Böyük vəzifəniz var. Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sədrisiniz. Niyə

etiraz notası göndərmədiniz, xalqın səsinə çatdırmadınız? Yazıçılar İttifaqı ilə İraq konsulluğunun arası 500 addımdır. Nə vaxt konsulun yanına gediniz, yaxasından yapışıb şairimizin xatirəsinin təhqir olunması ilə bağlı cavab istədiniz? Olmaya qorxdunuz? Qorxmayın, Heydər Əliyev hər vəziyyətdə sizi müdafiə etməyə hazırdır. Amma siz də əzizlərim, başa düşün: hər şey birinci katibdən asılı deyil. Hər şeyi partiya, hökumət həll etmir. Elə məsələlər var ki, onu yazıçılar, alimlər, mədəniyyət

xadimləri qaldırmalıdır. Füzulinin qırmızı sovet pasportu yoxdur ki, gedim yapışım İraq rəhbərliyinin yaxasından, deyim ki, niyə vətəndaşının ruhuna, xatirəsinə hörmətsizlik edirsən? Qonşulara baxın, erməni həmkarlarınızdan nümunə götürün. Livanda ara qarışan kimi oradakı ermənilərin müdafiəsinə qalxdılar. SSRİ rəhbərliyini, dünyanı ayağa qaldırdılar. Son nəticədə istədiklərinə çatdılar. Bəs siz burada danışmaqdan, məndən kömək istəməkdən başqa nə iş görübsünüz?

Təbii ki, yuxarıdakı sətirilərlə yarım saatdan çox çəkən məntiqli, kəskin, yanğı dolu monoloqu, sadəcə, ümumi ab-havasını yaratmağa cəldişdim. Yadımdadır ki, qurultaya Moskvanın nümayəndəsi kimi SSRİ Yazıçılar İttifaqının katibi, köhnə bakılı Oleq Şestinski gəlmişdi. Deyəsən, rəyasət heyətində oturanlardan kimsə söhbətin nədən gəldiyini izah edirdi. Çünki Heydər Əliyev sözünü qurtaranda Şestinski yerindən sıçrayıb var gücü ilə əl çalmağa başladı. Ardınca bütün salon ayağa qalxdı.

Bəlkə də bu çıxışın təsiri altında sonralar bir qədər qeyri-ardıcı şəkildə də olsa, Heydər Əliyevin ədəbiyyata münasibəti, onun zəngin nəzəri irsində ədəbiyyat və mədəniyyət məsələlərinin araşdırılması ilə məşğul oldum. 1990-cı illərin sonlarında ədəbi-mədəni tədbirlər və sənət adamları ilə görüşlərdəki çıxış, məruzə, müsahibələri əsasında tərtib etdiyim 500 şəhəlik “Ədəbiyyatın yüksək borcu və əməli” kitabı Milli Məclisin üzvü, Heydər Əliyevin birinci katib kimi respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə Naxçıvan MS-SR-nin mədəniyyət nazir vəzifəsində çalışmış MM üzvü Fəttah Heydərovun müqəddiməsi ilə çapdan çıxdı. Yadımdadır ki, artıq nazir kimi rəhbərliyi altında işlədiyim dövrdə bir dəfə bu toplu haqda haqda söhbət düşdü. Prezident kitabın sanbalına, ətəhali mündəricatına baxıb “Deyəsən, sovet vaxtı mən partiya-təsərrüfat işindən çox ədəbiyyat məsələləri ilə məşğul olmuşam”-deyə gülümsədi.

Yenə də 1990-cı illərin ikinci yarısında, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda kollektiv nəşr kimi düşünülmüş “Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı” kitabı çapa hazırlanırdı. Mənə Heydər Əliyevin klassik ədəbi irsə münasibəti ilə bağlı fəsil yazmaq təklif olundu. Materialları toplamağa başlarkən ölkə başçısının bu istiqamətdə gördüyü işlərin genişliyi, ədəbi-siyasi tutumu, ən başlıcası isə gələcəyə hesablanması məni çox heyrləndirdi. Həminin kommunist lideri saydığı bu insanın Azərbaycan xalqının klassik ədəbi-mədəni irsinə münasibətinin arxasında nə qədər incə və uzaqgörən milli, siyasi, tarixi, geopolitik motivlər dayanıbmış! Klassik ədəbi irsdən tarixi həqiqətləri gündəliyə gətirmək, milli maraq və mənafelemizi qorumaq, mənəvi üstünlüyümüzü ortaya qoymaq üçün necə yaradıcı şəkildə istifadə edilibmiş!

BDU-da “Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz” mövzusunda mühazirə dinlənilib

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Filologiya fakültəsində “Heydər Əliyev ili”nə həsr olunmuş silsilə tədbirlər çərçivəsində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutunun direktoru akademik Muxtar İmanov “Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz” mövzusunda mühazirə oxuyub. Bu barədə BDU-dan məlumat verilib.

Fakültənin dekanı dosent Elçin Məmmədov ulu öndər Heydər Əliyevin zəngin siyasi fəaliyyəti, milli dövlətçiliyin gücləndirilməsi istiqamətində apardığı islahatlar, banisi olduğu azərbaycançılıq ideologiyası, Azərbaycan dili və ədəbiyyatının inkişafına verdiyi əvəzolunmaz töhfələr barədə danışdı.

Sonra akademik Muxtar İmanov ulu öndər Heydər Əliyevin böyük xilaskarlıq rolundan, xalqımızın milli-mənəvi dəyərləri və ədəbi-bədii nümunələrinin qorunması, tariximizin daha da dərinlən öyrənilməsi, ana dilimizin cəmiyyətdəki nüfuzunun artırılması istiqamətində apardığı məqsədyönlü siyasətdən bəhs edib.

Bildirilib ki, Azərbaycan dilinin dövlət dili səviyyəsinə yüksəldilməsi, mədəni və sosial-siyasi həyatda layiqli yer tutması ulu öndərin ana dilinin inkişafına göstərdiyi qayğı və diqqətin nəticəsində mümkün olub.

M.İmanov ümummilli lider Heydər Əliyevin ədəbiyyat və elm xadimləri ilə görüşləri zamanı dahi rəhbərin onlara ana dilimizin, ədəbi irsimizin, mədəniyyətimizin qorunması, zənginləşdirilməsi və təbliği ilə bağlı verdiyi tapşırıq və tövsiyələrin dövlətçiliyimizin və ideoloji düşüncənin inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini diqqətə çatdırıb.

“Xalq qəzeti”

28 Mart təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günüdür

Çətin və şərəfli yolla

Azərbaycan təhlükəsizlik xidməti yaradılmasının 104-cü ildönümünü qeyd edir

Ümummilli lider Heydər Əliyevin “Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı gününün təsis edilməsi haqqında” 23 mart 1997-ci il tarixli sərəncamı ilə martın 28-i respublikamızda dövlət təhlükəsizliyi orqanlarının peşə bayramı günü elan olunmuşdur. Ötən dövrdə təhlükəsizlik orqanlarının yaranma tarixi və fəaliyyəti ilə bağlı tədqiqatlar aparılmış, bu mövzuda kitablar, məqalələr nəşr olunmuşdur. Müsahibimiz Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının və Birinci Qarabağ müharibəsinin veteranı, fəxri əməkdaş, istifadə olan polkovnik Elşad Qoca oğlu İsayevdir.

– **Söhbətimizə Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının yaranma tarixindən başlamaq istərdim. Bilirik ki, siz uzun illər təhlükəsizlik orqanlarımızın tarixi barədə araşdırmalar aparmısınız və neçə-neçə məqalənin, kitabların müəllifsiniz. İstərdim, bu barədə fikirlərinizi bölüşsünüz...**

– Şərəf və milli qürur tariximiz olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920) haqqında tanınmış alimlər, tarixçilər tərəfindən xeyli sayda kitab, elmi araşdırmalar çap edilmiş, böyük maraq kəsb edən sənədi filmlər çekilmişdir. Elə bu gün də həmin istiqamətdə mühüm işlər aparılır, elmi məqalələr yazılır.

Ötən əsrin 80-90-cı illərində bəzi qəzetlərdə az sayda, əsasən də, məlumat xarakterli məqalələr çap olunmuşdur. Bu səbəbdən 1996-cı ildə Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin təhlükəsizlik orqanlarını yaradılmasının və fəaliyyətinin daha geniş öyrənilməsi məqsədilə mütəxəssislərdən və nazirliyin əməkdaşlarından ibarət işçi qrupu yaradılmışdı. Mən də həmin qrupun üzvü idim. Nazirliyin rəhbərliyi işçi qrupunun səmərəli fəaliyyəti üçün hər cür şərait yaratmışdı. Muxtəlif dövlət arxivlərində, eyni zamanda, nazirliyin arxivində geniş tədqiqat işləri aparıldı, respublika qəzetlərində, jurnallarda məqalələr dərc olundu, televiziya və radio verilişlərində çıxışlar edildi, kitablar yazıldı. Orqanın tarixini və fəaliyyətini müəyyən qədər öyrənmə bildiki. Həmin materiallar ölkə rəhbərinə təqdim edildi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev 1997-ci il martın 23-də Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizlik orqanı əməkdaşlarının peşə bayramı gününün təsis edilməsi haqqında sərəncam imzaladı. Sərəncamda göstərilirdi ki, 1919-cu ildə Azərbaycan Demokratik Respublikası Hərbi Nazirliyinin Baş Qərargahının tərkibində ilk xüsusi xidmət orqanı olan kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat bölməsinin yaradıldığı gün – 28 mart Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizlik orqanı əməkdaşlarının peşə bayramı günü elan olunsun. Beləliklə, zəhmətimiz hədəfə getmədi. Nəticədə maraqlı eksponatları olan muzey yaradıldı, sonra bu muzey ulu öndərin adını daşıyan akademiya-mızın Şöhrət muzeyi ilə birləşdirildi. Araşdırmalar bu gün də davam etdirilir. Ümumilikdə, təhlükəsizlik orqanlarının fəaliyyətinin araşdırılması ilə əlaqədar altı kitabın müəllifiyəm. Bir neçə sənədi və çoxseriyalı televiziya filminin hazırlanmasında iştirak etmişəm. İki cildlik Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Ensiklopediyasında təhlükəsizlik orqanlarının fəaliyyətində həsr olunmuş məlumatların müəlliflərindən biri də mənəm.

– **Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin təhlükəsizlik orqanlarının fəaliyyətindən söz açmanızı istərdik...**

– 28 may 1918-ci ildə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında İstiqlal Bəyannaməsinin qəbulundan sonra qısa müddət ərzində parlament fəaliyyətə başlamış, yeni hökumət təşkil olunmuşdu. Yeni hökumətin qarşısında çətin və mürəkkəb vəzifələr dururdu. İlk növbədə, ölkəni qoruya biləcək milli ordu təşkil edilməli, neft şəhəri Bakı bolşevik-daşnak və digər qüvvələrdən təmizlənməli, dövlətin təhlükəsizliyi təmin olunmalı idi. Daxili və xarici təhdidlərin, baş verə biləcək terror-təxribat aksiyalarının qarşısını almaq, pozucu qüvvələri zərərsizləşdirmək məqsədilə təhlükəsizlik orqanlarının yaradılmasına böyük ehtiyac yaranmışdı. Keçmiş çar ordusunun generalı Səməd bəy Mehmandarovun Hərbi nazir, Əliağa Şıxlinskiyin nazir müavini, Məmməd bəy Sulkeviçin Baş Qərargah reisi vəzifələrinə təyin olunması ölkədə gedən ordu quruculuğuna, eləcə də kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyətinin formalaşdırılmasına xüsusi təkan vermişdi.

Azərbaycan hökuməti ölkənin təhlükəsizliyinə birbaşa cavabdehlik daşıyan yeni qurumun - kəşfiyyat və

əks-kəşfiyyat bölməsinin Hərbi Nazirliyin tərkibində yaradılmasını məqsəddüyn sayırdı. Ümumiyyətlə, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dönməində ölkənin təhlükəsizlik orqanları üç mərhələdə fəaliyyət göstərmişdir. Birinci mərhələ 28 mart – 11 iyun 1919-cu ilə əhatə edir. Bu mərhələdə kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat bölməsi Baş Qərargahın General-kvartirмейстер idarəsinin tərkibində yaradılmışdı. Bölmənin reisi vəzifəsinə Əfrasiyab bəy Ağalarov təyin olunmuşdu. Qeyd etmək lazımdır ki, xüsusi təhsil və bacarıq tələb edən sahədə peşəkar mütəxəssis olmadığından bölmənin əməkdaşları keçmiş çar ordusunun hərbiçiləri arasından seçilmişdi.

Bölmənin əks-kəşfiyyatçıları, ilk növbədə, denikinçilərə, bolşevik və erməni casuslarına qarşı mübarizə aparırdılar. Əldə olunmuş məlumatlar qurumun əməliyyat fəaliyyətini aydınlıqla göstərirdi. Özü də bu məlumatlar ölkənin müxtəlif ərazilərini, hərbi birləşmələrin dislokasiya yerlərini əhatə edirdi. Dövlət arxivində onlarca əməliyyat məlumatı, aylıq smeta xərcləri, uğurlu əməliyyat tədbirlərində iştirak etmiş əməkdaşların mükafatlandırılması barədə rəhbərliyin ünvanına yazılmış çoxsaylı raportlar da saxlanılır. Maliyyə hesabatına əlavə olunmuş arayış xarakterli sənəddən aydın olur ki, kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat bölməsinin reisi Əfrasiyab Ağalarovun rəhbərliyi ilə xüsusi əməliyyat nəticəsində gənc ölkənin əleyhinə casusluq edən 16 nəfərdən ibarət qrup ifşa olunmuşdur. Həbs edilənlər əsasən Azərbaycan Ordusunda xidmət edən denikinçi zabitlər idi. Axtarış zamanı Azərbaycanda ictimai-siyasi və iqtisadi vəziyyətlə bağlı, gizli bolşevik təşkilatının işi, Azərbaycan Ordusunun durumu barədə Denikin qərargahına ünvanlanmış çoxlu sayda agentura məlumatları tapılmışdı.

Ordu quruculuğu axarına düşdükcə kəşfiyyat məsələlərinə də xüsusi diqqət yetirilirdi. Lakin bu istiqamətdə də kədr qıtlığı, peşəkar zabitlərin olmaması özünü göstərirdi. Hərbi topoqraf olan Məmməd bəy Əliyev Tiflisdə Azərbaycan diplomatik missiyasında hərbi attaşə vəzifəsinə təyinat almışdı. Hərbi attaşə kimi işini vicdanla yerinə yetirən Məmməd bəy kəşfiyyat işlərinə də cəlb edilmişdi. Əməliyyat-müşahidə işlərindən tutmuş, əməliyyat-kəşfiyyat məlumatlarının əldə edilməsinə qədər mürəkkəb tapşırıqlar yerinə yetirən polkovnik M.Əliyevin əldə etdiyi məlumatların böyük əhəmiyyəti vardı. Erməni toplanan qoşunları barədə məlumatların toplanılması üçün də ona Gürcüstan Ordusunun Baş Qərargahı ilə birlikdə gizli kəşfiyyat fəaliyyətini təşkil etmək tapşırılmışdı.

1919-cu ilin mayında Denikinin ordusunun Petrovsk və Dərbəndi tutması, Azərbaycan və Gürcüstanın sərhədlərinə doğru irəliləməsi Bakıda vəziyyəti daha da kəskinləşdirmişdi. Azərbaycan hökuməti dövlətin müdafiəsi ilə məşğul olacaq yeni bir qurumun – Dövlət Müdafiə Komitəsinin yaradılması barədə qərar qəbul etmiş və hərbi vəziyyət elan olunmuşdu. Ölkədə əks-kəşfiyyat

funksiyasını yerinə yetirə biləcək müstəqil xüsusi xidmət orqanının yaradılmasına da ehtiyac vardı. Dəyişiklik nəticəsində kəşfiyyat fəaliyyəti Hərbi Nazirliyin tərkibində saxlanıldı. Həmçinin 11 iyun 1919-cu ildə sırf əks-kəşfiyyat fəaliyyəti ilə məşğul olacaq yeni qurum – Əks-inqilabla Mübarizə Təşkilatı yaradıldı. Bu təşkilatın fəaliyyəti ikinci mərhələni, 11 iyun 1919 - 6 mart 1920-ci illəri əhatə edir.

– **Yeni təhlükəsizlik təşkilatının fəaliyyətindəki əsas fərqləndirici cəhətlərə aydınlıq gətirə bilərsinizmi?**

– Əks-inqilabla Mübarizə Təşkilatı hökuməti, Dövlət Müdafiə Komitəsinə ən mühüm informasiyalarla təmin etməli və ölkə ərazisində əks-kəşfiyyat işini həyata keçirməli idi. Yeni qurum öz fəaliyyətini “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin əks-kəşfiyyat xidməti vəzifəllərinin hüquq və vəzifələri haqqında” 22 maddədən ibarət olan əsasnaməyə uyğun qurmuşdu. Bakıda təşkilatın 8 ərazi bölməsi yaradılmışdı. Bu bölmələrə Məmmədtağı Dadaşov, Seyfulla Əzimzadə, Məmməd Hacızadə, Qasim İsmayilov, Aleksandr Şəngeliya, Qəmbər Tahirov, Əbdülməzid Tağıyev və İslam Əliyev rəhbərlik edirdilər. Senzura işlərinə Lavrenti Beriya, agentura işlərinə isə Aleksandr Qozeridze, sonra Allahverdi Sultanov cavabdeh idilər.

Lakin qurumun fəaliyyətində ilk günlərdən etibarən müəyyən problemlər yaranmağa başlamışdı. Belə ki, “Hümmət”çi bolşeviklərin təzyiqi ilə məcburi olaraq əməkdaşların xidmətə qəbulunda partiya prinsipi əsas götürülürdü. Belə ki, həmin prinsipə əsasən təşkilatın əməkdaşlarının üçdə ikisi “Müsavət”, üçdə biri isə “Hümmət” partiyalarından olmalı idi. Eyni zamanda, təşkilatın rəhbərinin “Müsavət”dan, müavininin isə “Hümmət”dən təyin edilməsi nəzərdə tutulmuşdu. Hökumətin və Dövlət Müdafiə Komitəsinin sədri Nəsim bəy Yusifbəylinin sərəncamı ilə “Müsavət” Partiyasının üzvü, millət vəkili Məmmədbağır bəy Şeyxzamanlı təşkilatın reisi vəzifəsinə təyin olunmuşdu. Reis müavini vəzifəsinə isə “Hümmət” Partiyasının üzvü Mirfətəh Musəvi təyin edilmişdi. Onun öldürülməsindən sonra isə bu vəzifəni Mahmud bəy Səfikürdski icra etməyə başladı.

Təşkilatın ilk reisi M.Şeyxzamanlı 1919-cu ilin avqust ayının 20-də öz ərizəsində əsasən vəzifədən azad edilmişdi. O, fəaliyyətini millət vəkili kimi parlamentin aqrar komissiyasında davam etdirməyə başladı. Elə həmin gün onun qardaşı Nağı bəy Şeyxzamanlı şəxsi heyətə təqdim edilmişdi.

Təşkilat fəaliyyət göstərdiyi müddət ərzində ölkə rəhbərliyini mühüm əhəmiyyətli məlumatlarla təmin etməyə çalışırdı. Xeyli sayda uğurlu əməliyyat tədbirləri həyata keçirilmişdi. Erməni casuslarına qarşı aparılan əməliyyat işlərindən biri olduqca maraqlıdır. Bakıda erməni diplomatik missiyasının üzvü A.Sarkisovun casusluq fəaliyyəti müəyyənləşdirilmiş və o, respublikadan çıxarılmışdı.

Ancaq qurumun fəaliyyətində ciddi problemlər də vardı. “Hümmət”çi bolşeviklər gizlincə öz partiyalarının tapşırıqlarını yerinə yetirir, faktiki olaraq ölkənin əleyhinə işləyirdilər. Ölkənin təhlükəsizliyinə birbaşa cavabdeh olan xüsusi xidmət orqanı kimi strateji qurumda iki, bir-birinə zidd ideoloji cəhətdə dayanmış əməkdaşların fəaliyyətinin necə olub olub? Xidməti vəzifələrin yerinə yetirilməsi zamanı bəzən eyni təşkilatın nümayəndələri əqidələrinə görə üzbəüz gəlməyə məcbur olurdular. Göründüyü kimi, böyük ümidlərlə yaradılmış yeni təhlükəsizlik orqanı belə bir şəraitdə işini davam etdirirdi.

Nazirlər Şurasının 6 mart 1920-ci il tarixli iclasında Daxili işlər nazirinin çıxışı dinlənilmiş, təşkilatın əməkdaşları tərəfindən bolşevik Nikolay Çikalovun həbsi zamanı onun döyülməsi insidentini şişirdilmiş və bolşeviklərin təzyiqi ilə Əks-inqilabla Mübarizə Təşkilatının fəaliyyəti dayandırılmışdır.

1920-ci ilin mart ayında qeydə alınmış hadisələrə, xüsusən Qarabağ bölgəsində ermənilərin silahlı qiyamı və Azərbaycan ərazisində bolşeviklərin fəaliyyətinin intensivləşməsi ilə Əks-inqilabla Mübarizə Təşkilatının fəaliyyətinin dayandırılmasının arasındakı

əlaqə də danılmazdır. Sonradan minlərlə dinc azərbaycanlıni qətlə yetirən və zorakılığa məruz qoyan bolşeviklər öz tərəfdarları olan N.Çikalovun, guya, fiziki təzyiqlə üzlaşməsi mövzusunda spekulyasiyalarla ölkənin əks-kəşfiyyat qurumunun fəaliyyətini iflic edərək onun ləğvinə nail olmuş, ölkənin təhlükəsizlik sistemində ciddi zərbə vurmuşlar.

– **Əks-inqilabla Mübarizə Təşkilatı fəaliyyətini dayandırdıqdan sonra bu funksiyanı hansı qurum həyata keçirmişdir?**

– Qeyd etdiyiniz dövr təhlükəsizlik orqanlarının fəaliyyətinin üçüncü mərhələsinə – 6 mart – 28 aprel 1920-ci il tarixinə əhatə edir. Azərbaycanın bolşevik Rusiyası tərəfindən işğalına iki aya yaxın vaxt qalmış ölkədə əks-kəşfiyyat təminatını İnformasiya şöbəsi adlı qurum yerinə yetirmişdir. Yeni qurum Nazirlər Şurasının sədrinə və Daxili işlər nazirinə təbə idi. Əks-inqilabla Mübarizə Təşkilatının texniki funksiyaları, o cümlədən təhqiqat, müşahidə, axtarış və s. İnformasiya şöbəsinə təhvil verilmişdi. Şöbəyə rəhbərlik Ələkbər xan Şahsuvarova tapşırılmışdı. Ələkbər xan əvvəlki sələflərindən fərqli olaraq ali təhsilli hüquqşünas idi. O, Moskva Dövlət Universitetini bitirmişdi. Qurumda azərbaycanlılarla yanaşı, Osmanlı türkləri, ukraynalılar, gürcülər və ruslar da xidmət edirdilər.

Ələkbər xan Şahsuvarov fəaliyyətinin ilk günlərindən artıq yaxınlaşmaqda olan bolşevik təhlükəsinə qarşı yorulmadan və qətiyyətlə mübarizə aparmışdır. Az və çətin vaxtda bir sıra uğurlu əməliyyat tədbirləri həyata keçirmişdir. Bolşeviklərin gizlətdikləri partlayıcı maddələrin yerinin və Balaxanıda gizli iş aparən 28 nəfərin müəyyən edilməsi, məşhur bolşevik Çurayevin həbsi ustalıqla hazırlanmış xüsusi əməliyyat tədbirləri nəticəsində mümkün olmuşdu. Qurum fəaliyyətini bolşevik Rusiyasının Azərbaycanı işğalı nəticəsində dayandırmaq məcburiyyətində qalmışdır.

– **Bəs təhlükəsizlik orqanlarının rəhbərlərinin sonrakı aqibəti necə olmuşdur?**

– 28 aprel 1920-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bolşevik Rusiyası tərəfindən işğal edildikdən sonra respublikanın rəhbərlərinə, tanınmış ziyalılarına, dövlət xadimlərinə, hərbiçilərə və təhlükəsizlik orqanlarının əməkdaşlarına qarşı əsl repressiya başlanmışdı. Müxtəlif vaxtlarda Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarına rəhbərlik etmiş Əfrasiyab bəy Ağalarov, Məmmədbağır bəy Şeyxzamanlı və Ələkbər xan Şahsuvarov müstəqil Azərbaycan Respublikasına xidmət etdiklərinə görə sorgusuz-sualsız güllələnmiş, bu orqanlarda işləmiş onlarca əməkdaşın bir qismi həbs edilmiş, bir qismi isə o cümlədən, Nağı bəy Şeyxzamanlı, Mahmud bəy Səfikürdski və digərləri mühacirətə getməyə məcbur olmuşlar.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti naminə çalışmış bu fədakar insanların unutmğa haqqımız yoxdur. Onların tarixi fəaliyyəti daha geniş araşdırılmalı və istiqal tariximizdə öz layiqli yerini tutmalıdır. Hamımız onları tanımağa və tanıtmağa borcluuyq.

– **Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin hazırkı fəaliyyətini necə qiymətləndirirsiniz?**

– Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti ölkənin əsas təhlükəsizlik strukturlarından biridir. Milli və dövlət maraqlarını həmişə üstün tutan qurumun gördüyü iş göz qabağındadır. Yüksək səviyyəli peşəkarlardan təşkil edilmiş DTX-nin şəxsi heyətinin fəaliyyəti cəmiyyət arasında rəğbət doğurur. Xalqımız Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə, onun reisi general-polkovnik İl Nəgiyevə xüsusi inam, etimad göstərir. Bu, təhlükəsizlik orqanlarının veteranı kimi, məni də sevindirir. Uzun illər birlikdə çalışdığım, savadlarına, bacarıqlarına inandığım, vətənpərvər, gecə-gündüz Vətəni, xalqı göz babəyi kimi qoruyan çiyəndaşlarıma, fədakar insanlara fəaliyyətlərində davamlı uğurlar arzulayıram.

Əlbəttə ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xid-

mətinin son dövrlərdəki uğurlarından danışırıqsa, qurumun şəxsi heyətinin Vətən müharibəsində qazanılan Qələbəyə verdiyi töhfələri xüsusi qeyd etməliyik. Döyüş meydanında ardıcıl zəfərlər qazanan Azərbaycan Ordusunun mühüm kəşfiyyat məlumatları ilə təmin olunmasında, o cümlədən düşmənin terror-təxribat planlarının və niyyətlərinin, kiberhücum cəhdlərinin və informasiya mübarizəsi çərçivəsində həyata keçirdiyi fəaliyyətin qarşısının alınmasında Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin müstəsna rolu vardır.

Bununla yanaşı, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin xüsusi təyinatlılarının müharibə müddətində və ondan sonrakı dövrdə reallaşdırdığı uğurlu əməliyyatlar da bu qurumun fəaliyyətinin ictimaiyyətə bəlli olan kiçik bir hissəsidir.

Göstərdikləri şücaətə görə müzəffər Ali Baş Komandan Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin xeyli sayda əməkdaşının yüksək adlara, orden və medallara layiq görülmələri şəxsi heyətə olan etimadın əyani təzahürüdür.

– **Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə çalışan gənc əməkdaşlara nələri tövsiyə edərdiniz?**

– Bu gün Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə çox sayda gənc kədr çalışır. Təbii ki, əməkdaşlar müəyyən yaş həddini keçdikdən sonra ehtiyata buraxılır. Onların yerinə daha savadlı, hazırlıqlı, xüsusi təhsil almış, bir neçə xarici dil bilən, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi üzrə zəruri biliklərə yiyələnmiş, Vətəninə, dövlətinə sevin gənclər gəlsin. Biz bunu İkinci Qarabağ müharibəsində də gördük. Bu, şəxsən mənə sevindirdi. Ancaq gənclərə öz tövsiyəmi də demək istəyirəm. Xalqın təkidli tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdan ulu öndər Heydər Əliyev üç dəfə dövlət təhlükəsizliyi orqanlarının əməkdaşları ilə görüşmüşdür.

İlk görüş 1997-ci il iyun ayının 28-də milli təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı gününün təsisinə həsr edilmiş təntənəli mərasimdə olmuşdur. 1999-cu il martın 27-də Azərbaycan milli təhlükəsizlik orqanlarının yaradılmasının 80 illiyinə həsr edilmiş təntənəli yubiley tədbirində ikinci görüş olmuşdur. Sonuncu görüş isə 2000-ci il mayın 16-na təsadüf edir. Həmin gün Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin İdman-Sağlamlıq Kompleksinin istifadəyə verilməsi ilə bağlı nazirliyin əməkdaşları ilə görüş keçirilmişdir. Hər üç görüşdə ulu öndər geniş nitq söyləmişdir. Böyük önəm daşıyan bu tarixi nitqlərdə Heydər Əliyev təhlükəsizlik orqanlarının keçdiyi yol və qarşıda duran vəzifələr barədə danışmışdır. Çox istərdim ki, gənc əməkdaşlarımız bu tarixi nitqləri dərinləndirən oxusunlar. Çünki həmin çıxışlarda son yüz ildə fəaliyyət göstərmiş təhlükəsizlik və dövlət orqanlarının işi, ictimai-siyasi vəziyyət böyük peşəkar tərəfindən təhlil edilir. Bu gün də aktual olan o tarixi çıxışlar sanki təhlükəsizlik orqanlarının əməkdaşları üçün tərtib olunmuş xüsusi proqramdır. Məncə, ulu öndər Heydər Əliyevin nitqləri hər bir təhlükəsizlik orqanı əməkdaşının stolüstü kitabı olmalı və dərinləndirilməlidir.

– **Bu gün Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının yaradılmasının 104-cü ildönümü qeyd olunur. Peşə bayramı ilə əlaqədar təbriklərinizi eşitmək xoş olardı...**

– Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının bütün əməkdaşlarını, veteranlarını bu əlamətdar gün münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edir, hər birinə möhkəm cansağlığı və xoşbəxtlik arzulayıram, Vətən yolunda çətin və məsuliyyətli fəaliyyətlərində müvəffəqiyyətlər diləyirəm. Qətiyyətlə inanıram ki, ulu öndərin təhlükəsizlik orqanlarında yaratdığı peşəkarlıq məktəbi gələcək nəsillər tərəfindən də uğurla davam etdiriləcək, xalqımızın, dövlətimizin təhlükəsizliyi bundan sonra da etibarlı qorunacaqdır.

Əziz həmkarlar, peşə bayramımız mübarək!

Müsahibəni apardı: Samira ABDULƏLİZADƏ

Öz missiyasına xəyanət edən “sülhməramlılar”

2020-ci ilin 10 noyabr üçtərəfli Bəyənatına əsasən, erməni silahlıların Qarabağdan çıxarılması, bölgədə sülh və təhlükəsizliyin təmini Rusiya sülhməramlı kontingentinə (RSK) tapşırılıb. Həmin tarixdən etibarən Qarabağda müvəqqəti yerləşdirilən sülhməramlı hərbi kontingenti öz missiyasının icrasına başlayıb. Təəssüf ki, ötən iki il yarımında onların bölgədəki mövcudluğu sülhə və təhlükəsizliyə nəzərəcarpacaq töhfə vermədi. Əksinə, bu dövrdə onların küməyi ilə separatçı hayların aktivləşməsi, atəşkəs rejimini tez-tez pozması, Ermənistanın Xankəndiyə silah-sursat daşınmasının artması müşahidə olundu.

44 günlük Vətən müharibəsində darmadağın edilən erməni faşizminin təzahürlərinin müharibədən sonra bölgədəki mövcudluğu, hər şeydən öncə, RSK-nın öz missiyasına xəyanət etməsi ilə bağlıdır. 2020-ci ilin 10 noyabrından etibarən Qarabağda yeləşən sülhməramlılar erməni separatçılarının tərk-silah edilərək bölgədən çıxarılmasında heç bir addım atmadı. RSK-nın erməni separatçılarına loyal münasibəti onların öz təxribatlarını rahat və təhlükəsiz şəkildə davam etdirməsinə imkan verdi. Nəticədə, son iki ildə Qarabağın qanunsuz erməni silahlılarından təmizlənməsi öhdəliyi yerinə yetirilmədi. Məhz RSK-nın fəaliyyətsizliyi səbəbindən 10 noyabr Bəyənatının 4-cü bəndi yerinə yetirilmədi. “Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingenti erməni silahlı qüvvələrinin çıxarılması ilə paralel şəkildə yerləşdirilir”, – deyilən həmin bənd bugünkü icrasını gözləyir.

RSK separatçılara kömək edir

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin ortaya qoyduğu foto-video faktlar sübut edir ki, bir çox hallarda erməni separatçıları Xankəndiyə silah-sursatı məhz RSK-nın müşayiəti ilə aparırlar. Nümunə üçün Müdafiə Nazirliyinin 24 mart tarixli məluma-

tına nəzər salmaq kifayətdir. Məlumatda qeyd olunur ki, martın 24-də Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu torpaq yolu ilə qanunsuz hərbi daşımaları icra edən kolonun hərəkəti müəyyən edilib. Hərbi kolon Rusiya sülhməramlı kontingentinə məxsus 1 ədəd ZTR-82A döyüş maşını, ermənilərə məxsus 3 ədəd təniti KamAZ və üzərində yanacaq çəni olan 1

ədəd KamAZ avtomobilindən ibarət olub. Bu və bu qəbildən olan digər faktlar da göstərir ki, Rusiya sülhməramlıları nəinki bölgədəki separatçıları tərk-silah etmə, əksinə, onların silahlanmasına, hərbi ləvazimatlarla təmin olunmasına yardım göstərir.

Yəni, yeni müharibə və qarşıdurmaya aparən silahlanma prosesi RSK-nın moderatırluğu altında həyata keçirilir. Bu isə Rusiya hərbiçilərinin sülhməramlı deyil, erməni separatçılarınin himayədarı rolunda çıxış etdiyini göstərir.

Habelə, məlum faktlar

göstərir ki, sülhməramlıların bölgədə olması sülhdən daha çox qarşıdurmaya xidmət edir. Bu isə RSK-nın Qarabağda mövcudluğu məsələsinə yenidən baxmağı zəruri edir.

Volkovun gözü önündə talanan sərvətimiz

RSK sərvətlərimizin erməni separatçıları tərəfindən talanmasına da göz yumur. Hayların “Qızılbulaq” qızıl və “Dəmirli” mis-molibden yataqlarındakı sərvətimizin talanması ilə bağlı məlumatlar hələ ötən ilin sonunda RSK-nın komandanı general-mayor Andrey Volkovun diqqətinə çatdırıldı. Təəssüflər olsun ki, Volkovun bu barədə məlumat-

landırılması da erməni talanlarının qarşısını almadı. Əksinə, etirazçılara qarşı BTR gəndərən Volkovun Azərbaycan vətəndaşları qarşısına çıxardığı polkovnik rütbəli hərbiçi də aksiyacıların suallarına cavab verə bilmədi.

Ekoetirazçılarla təmasdan qaçan general separatçılara rahat görüşür, onların istək-arzusunu diqqətlə dinləyir və köməyini əsirgəmir. Bu, azmızı kimi, general Volkov martın əvvəllərində separatçıların “dövlət naziri” Qurgen Nersisyanla

birlikdə Xocalı hava limanında bəzi obyektlərin açılışını izləyib. Bir sözlə, Andrey Volkov fəaliyyəti ilə sübut edib ki, onun məqsədi bölgədə sülh və təhlükəsizliyi təmin etmək yox, separatçıların Qarabağ iqtisadi rayonunda möhkəmlənməsinə yardım etməkdir.

RSK-nın çətrisi altında qurulan istehkamlar, çəkilən yollar

Rusiya sülhməramlılarının daha bir “missiyası” yeni səngər və istehkamların qazılması, gizli yolların çəkilməsində separatçılara yardım göstərmək imiş.

Xatırladaq ki, ötən ilin dekabr ayından etibarən eko-aksiyaçıların Laçın-Xankəndi yolunu separatçıların üzünə bağlaması, erməni silahlıların Xankəndiyə aparən yeni yolların axtarışına məcbur edib. Bu məqsədlə onlar Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu və bu marşrutun şimalından keçən Xankəndi-Kosalar-Mirzəler-Turşsu yollarında inşaat işlərini həyata keçirib. Bütün bunlar RSK-nın iştirakı ilə baş verib. Prosesin doğurduğu təhdid və təhlükə Bakını adekvat tədbirlər görmək məcburiyyətində qoydu və Azərbaycan Ordusu lokal nəzarət tədbirlərini həyata keçirdi.

10 noyabr Bəyənatından bugünküdək separatçılar RSK-dan özlərinin terror və təxribatçılıq planlarını həyata keçirmək üçün istifadə ediblər.

Azərbaycan ictimaiyyətinin sülhməramlılara inamı tükenib.

Seymour ƏLİYEV,
“Xalq qəzeti”

Tehran – Ər-Riyad yaxınlaşmasında Pekinin maraqları

İqtisadi diplomatiya yolu ilə dünya siyasətində xüsusi çəkisini durmadan artıran Çin Xalq Respublikası Yaxın Şərqi iki ölkəsini – İran və Səudiyyə Ərəbistanını barışdırmaq istəyir.

Rəsmi Pekinin bu istiqamətdəki söyləri artıq nəticə verib: Tehran və Səudiyyə Ərəbistanı iki ay ərzində diplomatik əlaqələrin bərpası və səfirliklərin açılması barədə razılığa gəliblər. Bununla bağlı martın 10-da yayılan məlumata görə, saziş İranın Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının rəhbəri ilə onun səudiyyəli həmkarı arasında Pekində keçirilən danışıqlar zamanı imzalanıb. Yayılan məlumatda qeyd olunur ki, gələcəkdə iki dövlətin xarici işlər nazirləri sazişin icrasını müzakirə etmək niyyətindədirlər.

Bundan sonra Səudiyyə Ərəbistanı Kralı Salman bin Əbdüləziz Al Saud İran Prezidentini ölkəsinə səfərə dəvət edib. Martın 19-da İran Prezidentinin siyasi məsələlər üzrə müavini Məhəmməd Cəmədi “Twitter” hesabında yazıb ki, Səudiyyə Ərəbistanı Kralı İran Prezidentini rəsmi olaraq Ər-Riyada səfərə dəvət edib və İbrahim Rəisi onun dövlətini qəbul edib.

Bu istiqamətdə son hadisə martın 26-da İran və Səudiyyə Ərəbistanının xarici işlər nazirləri arasında telefon danışığının baş tutması olub. İran XİN-in bununla bağlı yaydığı məlumatda bildirilib ki, iranlı nazir Hüseyn Əmir Abdullahian və şahzadə Faysal bin Fərhan Al Saud iki ölkə arasında münasibətlərin normalaşdırılmasını müzakirə ediblər. Nazirlər tezliklə görüşməyə barədə razılığa gəliblər. Daha əvvəl Abdullahian deyib ki, o, şahzadə Faysalla neytral ərazidə görüşməyi planlaşdırır.

Göründüyü kimi, Çinin söyləri nəticəsində Tehranla Ər-Riyad arasında buzlar yavaş-yavaş əriməyə başlayıb. Münasibətlə-

rin normallaşmasında Pekinin də marağı az deyil. Çin dünyanın ən böyük enerji istehlakçılarından biridir. Asiya nəhəngi gündədən on milyon bareldən çox neft idxal edir. Səudiyyə Ərəbistanı isə dünyanın ən böyük neft ixracatçısıdır (gündəlik 7,37 milyon barel). Səudiyyə Ərəbistanının 2022-ci ildə Çinə ixracının ümumi dəyəri təxminən 10 milyard ABŞ dolları təşkil edib ki, bunun da böyük hissəsi enerji resurslarının payına düşüb. Krallığın isə Çindən idxalının dəyəri 7 milyard dollara yaxın olub. 2022-ci ildə İran və Çin arasında idxal-ixrac əməliyyatlarının ümumi dəyəri 14,8 milyard dollar təşkil edib. Səudiyyə Ərəbistanı Ərəb Dövlətləri Liqası ölkələrinə, əsasən də Kərfəz Əməkdaşlıq Şurasının bütün dövlətlərinə və onların iqtisadiyyatına təsir göstərmək gücünə malikdir. İranın təsir dairəsinə isə yalnız Suriya və İraqın bir hissəsi daxildir.

İrandan fərqli olaraq Səudiyyə Ərəbistanına hər hansı beynəlxalq sanksiya tətbiq edilmir. Nəticədə, Ər-Riyad Çinlə asanlıqla ticarət edir. Amma İranla təbiiq edilən beynəlxalq sanksiyalar Tehranla Çin arasında ticarəti çətinləşdirir. Sırr deyil ki, Səudiyyə Ərəbistanı hazırda ABŞ-in bölgədəki əsas müttəfiqlərindən biridir. Geniş perspektivdə Çin Krallıqla İranın münasibətlərini yaxşılaşdırmaqla Tehranla təbiiq olunan sanksiyaların yumşaldılmasını, bundan sonra isə İranla ticarətin asanlaşmasını nəzərdə tutub. Eyni zamanda ki ölkə arasında münasibətlərin normallaşmasında Rusiya da maraqlı görünür. Elə Hüseyn Əmir Abdullahianla Faysal bin Fərhan Al Saud arasında telefon danışığının Çin lideri Si

İlyas HÜSEYNOV, politoloq

İranla Səudiyyə Ərəbistanı arasında yaxınlaşmanın əldə olunması Pekinin diplomatiyası sayəsində mümkün olub. Kənar müşahidəçilər, ekspertlər hazırkı prosesi məhz Çin diplomatiyasının uğuru kimi qiymətləndirirlər. Çin daha çox iqtisadi, geoiktisadi rıçaqlara malik olmaq yönündə strateji addımlar atır və “Bir kəmə, bir yol” layihəsində iştirak edən ölkələrlə investisiya əməkdaşlığını davam etdirir. Çinin Ticarət Nazirliyinin fevral ayında yaydığı məlumata görə, 2022-ci ildə xaricə birbaşa investisiya 0,9 faiz artaraq 146,5 milyard dollar təşkil edib. Pekin bununla həmin ölkələrdə həm də marağ dairəsini təmin etmiş olur.

Lakin rəsmi Pekin tərəfindən məhz barışdırıcı addımların atılması yeni

və ciddi bir hadisədir. Bu, eyni zamanda, qütbləşməni ciddi şəkildə dərinləşdirir. Çünki Səudiyyə Ərəbistanı Yaxın Şərq bölgəsində Qərbin əsas dayaqıdır. Həzırkı durumda bir geosiyasi üçbucaq formalaşıb. Yeni, İran, Rusiya və Çin arasında əməkdaşlıq müşahidə olunur. Bu gün Səudiyyə Ərəbistanının da müəyyən formada Qərbin orbitindən çıxaraq bir geosiyasi üçbucağın təsiri altına düşməsi çox ciddi məsələdir. Çünki Krallıq dünyanın neft ixracatında önəmli yerdədir.

Digər tərəfdən, Çin bununla özünü dünya siyasətində də mühüm geosiyasi aktor kimi sübut edir və böyük coğrafiyalarda maraqların təminatçısı qismində görünür. Düşünürəm ki, indiki durumda Çinin məhz sülh və təhlükəsizlik yönündə atdığı addımlar Qərb tərəfindən də ciddi təhlil ediləcək. Qarşıdakı dövəmdə Qərbin əsas rəqibi kimi Çin faktoru meydana çıxacaq. Pekin də məhz bu təhdidləri nəzərə alaraq ətrafında koalisiya yaratmaq niyyətindədir. Si Cinqinin Vladimir Putinlə görüşündə də biz Çinin məhz dünya liderliyinə iddialı olduğunu müəyyən işatlarımla müşahidə etdik.

Cinpinin Moskvaya 20-22 mart tarixlərində baş tutan səfərindən sonra həyata keçirilməsi diqqətdən yayınmır.

Bu arada Qərb mətbuatı İranla İsrail arasında məxfi danışıqların başlandığına dair sensasiyalı məlumat da yayıb. Bildirilir ki, danışıqlar yenə Çinin vasitəçiliyi ilə Honkonqda keçirilir. Görüşün təşəbbüskarı kimi Pekin çıxış etsə də, bu işdə Rusiyanın da maraqları yox deyil. Pekin İsrailə İranı qarşıdurmadan çəkəndirmək istəyir. İranın həm Rusiya, həm də Çinlə sıx əlaqələri var. İsrail Çin və Rusiya ilə İran qədr tərəfdəş olması da, Moskvə və Pekinlə dialoqu mövcuddur. Ona görə də Çin və Rusiya İsrailə İranı qarşıdurmadan çəkəndirmək istəyirlər. Bunun başlıca şərti İran nümayəndə heyətini nüvə sila-

hə etməyi düşünmədikləri barədə Tel-Əvivə inandırmaqdır. Bu alınmasa, danışıqlar nəticə verməyəcək.

Tehrannın İsrailə belə yarıgizli, yarıaçıq danışıqlara getməsinin səbəblərindən biri də İran daxilində yaranan və gündən-gündə dərinləşən böhranla bağlı ola bilər.

Bələliklə, artıq təkcə nəhəng aktorların deyil, ikinci dərəcəli oyunçuların da dəyişdiyi yeni dünya düzəni ilə üz-üzəyir. Dünənki düşmənlərin bu gün dostlaşması, bugünkü dostların isə düşməne çevrilməsi artıq heç kəsi təəccübləndirmir. Vaxtilə Böyük Britaniyanın Baş naziri olmuş Uinston Çörçillin dediyi kimi, siyasətdə daimi dostlar olmur, daimi maraqlar olur.

Saxavət HƏMİD,
“Xalq qəzeti”

Fransadan məxsusi olaraq “Xalq qəzeti” üçün

Fransız ətiri və zibilli Paris

Rafael HÜSEYNOV, Milli Məclisin deputatı, akademik

Hər böyük və köhnə Avropa şəhərinin onu başqa şəhərlərdən seçdirən öz gözəllikləri, şöhrətinə şöhrət qatan məxsusi əlamətləri var.

Şəhərlər şəhəri Parisi Luvrundan və Eyfelindən də, dillər əzbəri şanson nəğmələrindən də, dəbli geyimlər və məhəbbət vitrinini küçə və meydanlarından da, hərsinin öz tarixçəsi olan həmişə dolu kafelərindən də daha artıq məşhurlaşdıran və həmişə cazibəli edən ətirləri olub.

Həttə Fransanın ən sevimli şərablarının da şöhrətdə Fransanın çoxdan dünyanı fəth etmiş adibəlli ətirlərinə üstün gəlməyə gücü çatmayıb.

Bir-birindən lətif, biri digərindən zərif olan köhnə və köhnəlməz fransız ətirləri elə Parisin rəmzləri kimidir.

Bu gün xoş raylıhələr şəhəri Parisin küçələri üfunətə bürünüb.

Günlərlə daşınmadığından küçələrdə qalaqlanmış zibil təpələri hər gün eninə-uzununa böyüyür, daha bu qoxulardan burnunu tutub keçməklə də canını qurtara bilmirən. Siçovulların bayramıdır.

Göyçək Parisi, şıq Parisi, şux Parisi, ətirli Parisi üfunətə bürünmüş görmək acınacaqlıdır.

Üzdə olan səbəb budur ki, zibildəşiyənlər neçə gündür etiraz tətilləri edirlər və şəhəri бүрүmüş natəmizləkdə, ürəkbulandıran iy-qoxu da bundandır.

Amma bu, sadəcə, üstədən nəzər salanda belədir. Bütün həngəmənin əsl səbəbi dövlətin apardığı siyasətin zibillərdir, həmin kələ-kötür siyasətin sağdığı üfunətdir.

Bu küçələrdəki zibilləri səbah bir üsul tapıb daşıdırmaq olarsa da, yanlış siyasətin zibillərini belə asanlıqla yığıb-yığıdırmaq, onun üfunətindən əlistü qurtulmaq mümkünəüzdür.

Di gəl, bu zibillərin ardındakı əsas zibilləri də, bu üfunətin altındakı daha bəd qoxuları da ya hiss etmirlər, ya görməzliyə vururlar, ya da bəlkə ələ bildikləri bu qəddər, elə zənn edirlər, zibillərlərin ipini dartsalar, üfunətin də köktü kəsiləcək.

Kəsilməyəcək, bu gedişlə durmadan artacaq!

Bu zibili yığıdıracaqsa, başqa zibil toplanacaq, bu qoxunu qovacaqsa, başqa iy gələcək.

Çürümə dövlətin siyasətindən gəlir!

Həyatda da, siyasətdə də hətərən-pətarənliyin, gah nala, gah mıxa vurmağın sonunda həmişə qaxsına və zibil var.

Bir yandan dünyanın bölücülükədən dad döydüyü bir dövəmdə səndən min kilometr-lərlə araladiki Cənubi Qafqazda separatizmi açıqca dəstəkləyən, o biri yandan öz ölkəsinə haqqı ilə müstəqillik istəyən separatizmdə suçlayan Fransanın axır illərdəki dövlət siyasətinin ən fəsadlı və başına çox bəlalər gətirəcək tərəfi isə mütəmadi olaraq öz vətəndaşlarına dildə bir söz deyib, əməldə başqa cür davranmasdır.

Sən müstəqilliyin şirin dadına lap çoxdan aşına olan və illərlə istisqal içində yaşamaş Korsikanın dilini kəsmək istəyəcəkən, bu siyasət zibili mütləq özünü göstərəcək (bunca uzaqdakı korsikalıların fransız dili ilə yanaşı, onların doğma dili kərsunun da hüququnun tanınmasını Fransa hökumətinin inadla “yox” deməsinə azərbaycanlıların eyni həssas və narazı münasibəti təbiidir. Çünki sayı artıq 40 milyonu aşan güneyli soydaşlarımızın miqdarca İranda mütləq milli çoxluq olduğu hələldə, hətta ibtidai məktəbin açılmasına belə dövlətin icazə verməməsi bizi dünyanın istənilən guşəsində dil haqları aşağılanan hər xalqla həmrəy edir).

Sən küçələrdəki məişət tullantıları kislə-rindən dikələn zibil təpələri ilə törədiyin siyasət zibili arasında fərqi görməyəcəksən, onda sənin özünün müəllifi olduğun zibil də özünü heç gözləmədiyin bir başqa şəkildə göstərəcək.

Zorə əl atırlar, zibildəşiyənlərə qarşı zibili daşımaqdan imtinaya görə qanunla çox yüksək cərimələr müəyyənləşdirmək üçün əlləşirlər.

Bu da daha bir siyasət (ya siyasətsizlik) zibili!

Düyünün belə basit və qaba üsulla açılacağı düşünmək qədr uzaqgörənlik var olduqca üfunət kasilən deyil.

Dünyanın gözü qarşısında qırmızı-qırmızı ağa “qara” deyirsən, 30 ilə yaxın müddətdə əl altından ağağının altını qazımaq istədiyin Azərbaycana qarşı indi nümayişkarənə şəkildə erməniçilik edirsən və sadələhliliklə üfunətin səbəbini küçələrdəki daşan zibil qutularında arayırsan.

Bunlar, tutulım, Korsikanı və korsikalıları yaxşı tanımır, tutulım, Azərbaycana və azərbaycanlılara yaxşı bələd deyillər, bəs fransız xalqı?

Heç onu da tanımırlar!

Daha dəqiqi, onu heç tanımırlar!

Bu xalqın inqilabçı ruhu haqqında həqiqətləri unutmuş olmasaydılar, çiy idarəçilik siyasətləri ilə zibil təpələrinin sayını artırmada davam etməzdilər.

Bütün başqa qıvcımlardan savayı ənənəvi olaraq ictimai təminat baxımından ərköyünləşdirilmiş fransızların hənsisa imtiyazlarını məhdudlaşdırmağın həmişə bir çıxacağı, vəd etdiyi təhlükələr var.

Bu, dünən böyük inqilablar etmiş fransız xalqıdır.

Bu gün küçələrdə olanlar o babaların nəvələridir.

O köhnə inqilabları edənlərin əlində bir təzə inqilab da xəyal deyil.

Çünki zibillər daşınılmaz qədr çoxalanda, siyasətin kəşif qoxuları nəfəsləri daraldanda daha o zibilləri zibildəşiyənlərə zorla daşıdırmaqla məsələni həll etmək olmur, belə üfunəti inqilabın küləkləri qovub apara bilər.

Bugünkü koordinatlar fərqlidirsə də, dalğa həmin dalğadır – 2019-da həmkarlar təşkilatı xətti ilə Parisdə başlanıb, asta-asta çevrəsinə genişləndirən “sarı gödəkçilər”in hərəkəti, indiki zibil kislələrindən fərqli olaraq, şəhər boyu yandırılan maşın təkərləri və əzik-üzük edilən avtomobillər, qırılan mağaza vitrinləri və belə-bələ başıpozuqluqlarla yadda qalmışdı.

O çağlar da Strasburqa, Parisə səfərlərim olmuşdu. Adətən, mən Parisdə Fobur Sant Onore küçəsindəki, Prezident sarayının 30-40 metrliyində yerləşən Castiglione hotelində qalıram. Ovaxtkı iğtişaşlar zamanı küçənin bütün giriş-çixışlarını bağlamışdılar və iki gün mehmanxana otağına qapılıb qalmaq məcbur olanda niyə buranı seçdiyimə keçirdiyim pəşmanlıq da unudulan deyil. Hərçənd şəhərin digər hissələri o günlərdə daha ciddi mühafizə olunan bu tərəflərə nisbətən bəlkə bir az da yəndəmsiz və sərbəst get-gəl üçün daha riskli idi.

Araya pandemiya girərək ehtirasları sənətməşəydi, Allah bilir, o həyəcanlı gedişat həra aparıb çıxaracaqdı...

İndi baş verənlərin də bir başı elə həmin əski vur-çatlasınların bəisi həmkarlarla bağlıdır. Həm də yeni dalğadakı diqqət yetirilməli bir vacib əzəllik də elə keçənsəfərkə dalğadakı kimidir – hədəf hökumət olsa da, sadə camaat daha çox əziyyət çəkir və hərəkətlərinin də məqsədi elə budur ki, əhaliyə belə vəziyyətə düşmələrinin səbəbini pıı idarəçilik olması fikrini aşilasınlar, bələliklə də, axına daha çox kütləni cəlb etsinlər.

Odur ki, bu gün sürəlanən zibil kislərinə baxa-baxa uzaqda olmayan dünənki oxşar dalğaları da unutmaqda gərəkdir. Bu gün Paris küçələrindən qopən tünd iydlə 4 il əvvəl çatılan küçə tonqallarından qalxaraq göz göynədən, hissi-qurumu binalara çökən qara tüstünün əks-sədasıdır...

...2023-cü il martın 23-də Parisin küçələrindən keçirdim. Adətən, bayram ovqatlı, turistlərlə dolu küçələr narahət idi, gərginlik hər addımda seziildi, kafelər işini yekunlaşdıraraq qapanırdı. Rəsmən xəbərdarlıq edilmiş mağazalar da etiraz yürüşlərinə çıxanlardan ehtiyatlanaraq tələm-tələsik bağlanırdı.

Polis qüvvələrini daşıyan maşınların mərkəzdə get-gədə artması və qaldırıcıqları həyəcan siqnalına da təşviş çoxaldırdı.

Opera tərəfdə lap küləbəlik idi...

Axşamın gec saatlarında bəlli oldu ki, paytaxt Parisdə həmin gün 100 mindən artıq etirazçı küçələrdə imiş. Dinc baxılan küçə yürüşləri nümayişçilərin dağıdılması üçün cəlb edilmiş çoxsaylı polis qüvvələrinin rezin dəyənəkləri işə salınmasından, həm də ifrat kəskin hərəkətlərindən sonra bərk qızırsaraq qarşıdurmaya çevrilib. Yangınlara da törədiyələr – neçə vaxtdan bəri daşınmayıb küçələrdə qatarlanan zibil tayarlarına od vurublar, vitrinləri də qırıblar, polisə dəş-kəsək, şüşə qablar da tozalayıblar, Molotov kokteylləri də atıblar, fişənglər də partladılıb və şiddətlənən toqquşmalarda polis zoru artırır, rezin dəyənəklərlə kifayətlənməyərək gözəyərdirici qazdan da istifadə edib.

Xəbərlərə görə, ölkə üzrə etirazçıların sayı isə 1 milyon aşır. Bu 1 milyon hələ ki, təqəüd yaşının artırılmasına qarşı səsinə qaldırılanlardır. Sabahkı yeni milyonların başqa tələbləri ola bilər və olacaq da. Ölkə rəhbərliyi, iqtisadiyyata ciddi ziyan vurmasını səbəb gətirərək tətilərin qarşısını almaq haqqı verən yeni qanun qəbul etmək istəyir. Kim bilir, bəlkə təzə etiraz dalğasının coşması və indiki asi milyon nəfərə yeni barışmazların qoşulması elə bu təşəbbüsə əks gətməklə bağlı olacaq?!

Ana Yasanın verdiyi düzünüfəda haqlarının hər bir məhdudlaşdırılmasına qarşı demokratik dəyərlərdən ürəyincə istifadəyə adətəkdə olan (bu yerdə daşıdığı bütün mənə qalarlarıylə “alışqan olan” deymi daha yerinə düşür) fransız cəmiyyətinin dözümsüzlüyü artıq aqşar görünür, mövcud iqtidarın bu sahədəki sərt siyasətlərinə xalqın xoşluqla tabe olmayacağı da artıq göz qabağındadır.

Əməlli-başlı gərginlik yaşanır, amma indi çərəyan edənlər, belə hiss olunur ki, hələ məhdir.

Siyasət zibilləri artıdqca o üfunəti qovası küləyin qalxması da uzaq görünmür. Nəyi hənsi səmtə qovacağıni irəlicədən bilməyin mümkün olduğu qəfil qalxan inqilab küləyisə həmişə xətdədir...

...Mən Parisi çox sevirəm. Son 30 ildə dənə-dənə qonağı olduğum və mənə doğma-laşmış bu əziz şəhərin küçələrindən də, o!ləkənin siyasətindən də (həm öz vətəndaşına, həm də bizə qarşı yanlış siyasətlərdən!) zibillərin və üfunətin tezliklə itməsini, ətirlərin qayıtmasını arzulayıram!..

Güneylilərin Brüsseldə “Azadlıq və ədalət yürüşü”

Xəbər verildiyi kimi, martın 25-də Avropada yaşayan Güney Azərbaycan əsilli soydaşlarımızın Belçikanın paytaxtı Brüsseldə, Avropa Parlamentinin binası qarşısında “Azadlıq və ədalət marşı” adlı izdihamlı mitinq keçirilib. “Azadlıq! Ədalət! Milli Hökumət!” devizi ilə təşkil edilmiş aksiyada Fransa, Almaniya, Böyük Britaniya, Skandinaviya ölkələri, Benilüks və digər dövlətlərdən gəlmiş güneyli diaspor fəalları iştirak ediblər.

Mitinqə otay-butay Azərbaycandan, türk ölkələrindən, Avropadan minlərlə soydaşımız da qatılıb. Aksiyada əsas çağırışla yanaşı, “Qadın, kişi əl-ələ, zülmün başın ezməyə”, “Azərbaycan var olsun, istəməyən kor olsun”, “Azərbaycan oyaqdır, varlığına dayaqdır”, “Azərbaycan öz yolunu tapıbdir, səltənəti-vilayəti atıbdir” kimi şüarlar da səsləndirilib. Güllü Muradova milli bütövlük himnimizi səsləndirib, “Azərbaycan, sənsən mənim” mahnısı ifa olunub.

Mitinqdə çıxış edən diaspor fəalları molla rejimindən bu ölkənin 35 milyonluq türk əhalisinin hüquqlarına hörmətlə yanaşmağı, İran mediasında otay-butay Azərbaycanca qarşı informasiya hücumlarını dayandırmağı, eləcə də zindanlarda əzab çəkən minlərlə soydaşımızın azadlığa buraxılmasını tələb ediblər. Aksiyada Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türk Dövlətləri Başçılarının Səmərqənd Zirvə Görüşündə və sonrakı beynəlxalq məclislərdə İranla yaşayan türklərin insan haqlarının təmin edilməsinin vacibliyini yüksək səviyyədə gündəmə gətirməsi minnətdarlıqla qeyd olunub, bu milli-siyasi dəstəyin tarixi önəmi vurğulanıb.

Sonda Güney türklərinin Brüssel mitinqinin iştirakçıları adından səsləndirilən bəyanatda dünya ictimaiyyətinə soydaşlarımızın milli haqlarının müdafiəsinə dəstək vermək çağırışı edilib. Yerli və xarici media aksiyanı geniş işıqlandırıb.

Brüssel mitinqinin təşkilatçılarından biri, İsveçdə yaşayan milli fəal Abdulla Əmir Həşimi Cavanşir redaksiyamızla telefon bağlantısında aksiyanın təşkil və gedişi barədə bildirdi:

–Əvvəla, bildirim ki, İranla ötən ilin payızından başlamış kütləvi iğtişaşlardan sonra hakim molla rejiminin ölkədə yaşayan türklərə qarşı ayrı-seçkilik siyasəti, azadlıqsevər insanlara yönəlik cəza tədbirləri son həddə çatıb. Milli haqqını dilinə gətirən hər bir soydaşımızın həyatı təhlükədədir. Ölkənin, xüsusən soydaşlarımızın yaşadığı bölgələrin başı üstündə dar ağacı kabusu dolaşır, zindanlarda işgəncələr ərsə dirənib. Biz Avropada yaşayan azərbaycanlılar bütün bunları nəfəs çəkmədən, qəlb ağrısı və dərin narahatlıqla izləyirik. Savaş meydanına atılmış soydaşlarımıza mənəvi-siyasi dəstək

göstərmək üçün bütün vasitələrdən istifadə edirik.

Budəfəki aksiyanı da Qərbin və dünyanın güc mərkəzlərindən biri olan Avropa İttifaqının diqqətini İranda baş verən dəhşətli repressiyalara yönəltmək, molla rejiminin tüğyan edən irticasına təsir göstərmək üçün bu qurumun parlamenti qarşısında keçirməyi qərara aldım. Demək olar ki, qitədə yaşayan əsas diaspor qurumlarının təmsilçiləri çağırışımıza səs verib Brüsselə toplaşmışdılar. Aksiya yüksək siyasi fəallıqla, yurdsevərlik əhvalı ilə keçdi. Mitinqdə dünyada, eləcə də İranda yaşayan soydaşlarımızın milli haqlarını ən yüksək səviyyədə müdafiə edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bizim haqq savaşımıza verdiyi dəstək çox yüksək dəyərləndirildi.

Biz çıxışlar edərək azad dünyanın ictimai rəyinə çatdırdıq ki, yüz ildən bəri İranı idarə edən şovinist və faşist hökumətlər qeyri-fars millətlərə qarşı müstəmləkəçilik və istismar siyasətini ən ifrat şəkildə həyata keçiriblər. Bu bir əsrdə İranla zülm altındaki xalqların tarixi və təbii sərvətləri talan edilib, siyasi hüquqları tapdalanıb. Onların başlatdıqları azadlıq hərəkatları ən şiddətli repressiyalara məruz qalıb.

Çıxışlarda vurğulandı ki, Pəhləvi rejimi zülm altındaki xalqlara, xüsusən də Azərbaycan türklərinə və İranın digər türk toplumlarına ən ağır təzyiqlər göstərmişdir. Azərbaycanın tarixi abidələrini sistemli şəkildə məhv edilib, xalqımızın milli varlığı heçə endirilmişdir. Azərbaycan türk milləti azadlıq və ədalətə qovuşmaq ümidi ilə Pəhləvi rejiminin devrilməsində mühüm rol oynamışdır. Təəssüf ki, İslam Respublikası rejimi dövründə vəziyyət nəinki düzəlmədi, hətta milli ayrı-seçkiliyə irqi

faşizm də əlavə olundu.

İnqilabdan sonra davamlı olaraq milli hüquqları uğrunda mübarizə aparan Azərbaycan türkləri Məşrutə Anayasasının müttəraqçı Əyalət və Vilayət Əncümənləri qanununun həyata keçirilməsini, inqilabın elan etdiyi ana dilindən istifadə hüququnun gerçəkləşməsinə tələb etsə də, molla rejimi şah diktaturasından da kəskin dərəcədə xalqımıza qənim kəsildi, milli haqlarımızı tanımadı. Haqqını istəyənin nəsibi dar ağacı, zindan, ölkəni tərk etmək, sürgün oldu.

İslam Respublikası rejiminin artıq iflas həddinə çatdığını və İranın müxtəlif bölgələrində yaşayan xalqların aylardan bəri davam edən insan haqları davasına məhəl qoymadığını qeyd edən müsahibimiz daha sonra bildirdi:

–Son aylardakı etirazlarda Güney azərbaycanlıları və digər türk toplumları, Qaşqay türkləri Təhrandan tutmuş Qəzvin, Zəncan və Təbrizə qədər yüzlərlə övladını bu cinayətkar rejimə qarşı mübarizədə qurban veriblər. Bu gün İranda bütün məzlum xalqlar öz pozulmuş hüquqlarını ümumbəşəri qanunlar və hüquqlar çərçivəsində bərpa etmək, azad və ədalətli şəraitdə fərdi və milli həyatlarını davam etdirmək əzmindədirlər. Onlar bu yolda ağır itkilərlə, faciələrlə üzləşirlər, lakin geri çəkilmirlər. Bu gün azadlıqsevər dünya İranda gedən mübarizəni böyük ümidlərlə izləyir. Təəssüf ki, bu savaşa ayrı-seçkilik və ikili standartlar baxımından qiymət verənlər də var. İranda molla rejiminin rəpuru olan və xaricdəki farsdillli medianın Güney Azərbaycan türklərinin haqq istəyini aşağılaması, saya salmaması isə sivil dünyaya, bəşəri tərəqqiyə qarşı dayanmaqdır.

Son aylarda beynəlxalq aləmdə, o cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində Cənubi Azərbaycan xalqına edilən zülmə qarşı çıxan yeganə dövlət xadimi Prezident İlham Əliyev olub. Biz aksiyada dünya azərbaycanlılarının lideri olan möhtərəm Prezidentə döndə-döndə minnətdarlığımızı bildirdik, ondan bu təsiri dəstəyini davam etdirməsini xahiş etdik.

Bu mitinqin əsas məqsədi İran dövlətinin repressiv, antiəzərbaycan, anti-türk siyasətini, yurd içində Azərbaycan türklərini, qaşqay və Xorasan türklərini, türkmən qardaşlarımızı, ümumiyyətlə, bütün türk toplumlarını hər mənada təzyiq altına almasına etiraz etmək idi. Eləcə də İranın Şimali Azərbaycana qarşı təhdidkar, düşmənçə siyasətinə etiraz məqsədi daşıyırdı. İran açıq şəkildə Azərbaycanı müharibə ilə təhdid edir, Ermənistanı öz qırmızı xətti elan edib. Azərbaycan–Türkiyə birliyinin qarşısında strateji İran–Ermənistan birliyi qurub. Bunların hamısı bizim etirazlarımıza səbəb olub. Güney Azərbaycan türkləri olaraq bunları qəbul edə bilmərik.

Biz Avropanın paytaxtı sayılan Brüsselə Güney Azərbaycan şəhərlərinin küçələrində “Azadlıq, Ədalət, Milli Hökumət” şüarını davamlı olaraq səsləndirən, molla rejimini qorxuya salan soydaşlarımızın haqq səsinə dünyaya çatdırmaq üçün toplaşmışdıq. Bu gün İranda bütün məzlum xalqların bir sıra ortaq məqsədləri və tələbləri olsa da, hər bir xalqın da öz tələbləri var. Biz Güney Azərbaycan türklərinin başlıca tələblərini qəbul etdiyimiz bəyanatda ümimiləşdirib dünyaya elan etdik.

Hazırladı:
Tahir AYDINOĞLU, “Xalq qəzeti”

İkili İran–ABŞ vətəndaşlığı daşıyan Siyamek Namazi 2015-ci ildən Təhranda həbsdədir. O, bu ölkəyə səfər edərkən həbs olunub. Məhbus CNN-in əməkdaşı Kristian Amanpur ilə telefonla danışarkən Ağ Evin onun vəziyyətinin nə qədər ağır olduğunu qiymətləndirməməsindən dərin narahatlığını bildirib.

“Evin”dən Baydenə müraciət

Namazi ABŞ Prezidenti Co Baydenə müraciətində “günahsız amerikalıların azadlığını siyasətdən üstün tutmağı” və onun azadlığa buraxılması üçün sayları gücləndirməyi xahiş edib. Səsi arabir boğulan Namazi deyib ki, mənim bu riski nəzərə alıb CNN-ə dünyanın ən qəddar həbsxanalarından olan “Evin”dən əlaqə yaratmağım özü sizə vəziyyətimin nə qədər ağır olduğunu göstəricisidir.

51 yaşlı Namazi İranda həbsdə yatan ikili vətəndaşlığı olan 3 nəfərdən ən stajlısıdır. Digər iki məhbus isə iş adamı Emad Sharghi və 66 yaşlı ekoloq Morad Tahbazdır. Hər ikisi 2018-ci ildə həbs edilib. BMT Namazinin əsassız olaraq tutulduğunu bildirib. O, “düşmən” dövlətlə əlaqə saxlamaqda günahlandırılır. ABŞ isə İranı

ölkəyə səfər edən xarici vətəndaşları “giron” götürməkdə ittiham edir.

Keçən ilin iyununda “The New York Times” qəzeti Namazinin rəy yazısını dərc edib və Baydenin İrandakı ABŞ məbuslarını xilas etmək təklifinin uğursuzluqla nəticələndiyini yazıb. Namazi bu ilin yanvar ayında 7 günlük aclıq aksiyası keçirib və Baydenə yazdığı açıq məktubunda onları evə gətirmək vədini yerinə yetirməyə çağırıb.

Ağ Ev sözçüsü İranın ABŞ məbuslarını həbs etməsinə pisləyib və bunun qeyri-insani və beynəlxalq normalara zidd olduğunu deyib. Sözçü ABŞ-in xaricdə haqsız yərə həbs edilən ABŞ vətəndaşlarının azadlığının təmin edilməsinə sadıq olduğunu və Namazinin ailəsi ilə muntəzəm əlaqə saxladığını bildirib.

ABŞ və digər Qərb ölkələri mütəmadi olaraq Təhranı ikili vətəndaşları Qərblə danışıqlarda siyasi üsul kimi saxlamaqda ittiham edirlər. Təhran və Vaşinqton arasında olan danışıq qrupları isə bir ilə yaxındır ki, toplanmır. İranda davam edən iğtişaşlar danışıqlara sarsıdıcı zərbə vurub.

Hüseyn RƏHİMƏDƏ

Kanada SEPAH-ı ölkədən çıxarır

Kanadada İran İslam Keşikçiləri Ordusuna bağlı olanların ölkədən çıxarılması uğrunda hərəkat başlanıb. Mühafizəkarlar Partiyasının lideri Pyer Pualeyvr “İran international”a müsahibəsində bildirib:

–Biz Kanadadan SEPAH-ın çıxarılmasını təmin edəcəyik. Biz polis, keşfiyyat və digər təhlükəsizlik qurumlarının köməyi ilə SEPAH-la əlaqəli insanları müəyyən edərək Kanada torpaqlarından deportasiya olunmalarını təmin edəcəyik. Biz SEPAH-a hər hansı yardımı cinayət hesab edirik. SEPAH agentləri terrorçuları dəstəkləyir və Kanada vətəndaşlarını təhdid və təqib edir.

Bələliklə daha bir ölkə SEPAH-ın əl-qolunu yığışdırmaq və ondan canını qurtarmaq niyyətindədir.

Xatırladaq ki, Kanada bundan əvvəl SEPAH-ın komandanı general-mayor Hüseyn Salamiyə sanksiya tətbiq edib. Bu barədə Kanadanın xarici işlər naziri

Melani Colinin bəyanatında bildirilib ki, SEPAH-ın Qüds qüvvələrinin komandanı general İsmayıl Qaani də sanksiyaya məruz qalıb. Bundan başqa, sanksiya tətbiq edilənlər arasında İranın əxlaq polisi və onun rəhbəri, eyni zamanda, İranın keşfiyyət naziri (ETTELAAT) Seyid İsmayıl Xətib və onun rəhbərlik etdiyi qurum da var.

Ümumilikdə, sanksiyalar 25 fiziki və 9 hüquqi şəxsi əhatə edir.

Rəhman GƏNCƏLİ

Əfqan qaçqınlar ağır durumda

Təhran rejimi böhrandan çıxış yollarını axtarmaq, qaçqınların və müxaliflərin hakimiyyətlə münasibətlərini tənzimləmək əvəzinə, özünə oxşar rejimlərlə əlaqələri möhkəmləndirir. Nəticədə xarici siyasətdə də boşluq yaranır.

sənədlərdə bunlardan ətraflı söz açaılır. Çox qəribədir ki, İranda anadan olan əfqanlar belə, bu ölkədən rəsmi sığınacaq üçün sənəd ala bilmirlər. Onlar haqlı olaraq sual verirlər ki, məgər bura müsəlman ölkəsi deyil, onları niyə bu hüquqdan məhrum ediblər? Üstəlik, əfqan qaçqınlar təhsil hüququndan da məhrumdurlar.

Bu qadağa bilavasitə aşağılardan gəlib yuxarılar tərəfindən müdafiə olunur. Məsələn, Elmi Tədqiqat və Texnologiya Nazirliyinin beynəlxalq tələbə işləri üzrə baş direktoru Cəfər

Rəzzaqi universitetlərin tədris işləri üzrə prorektorlarını yazdığı məktubunda əfqanların ali məktəblərə qəbulunu dayandırmıya göstəriş verib.

Hazırda minlərlə əfqan İranda zəlif halında saxlanılır. Həbslərdə onların sayı kifayət qədərdir. “Taliban” hökumətinin baş prokuroru Şəmsəddin Şəriati bu insanların zorla geri qaytarılması barədə müzakirələr aparıb. Məsələnin İrandakı maraqlara uyğun həll ediləcəyi gözlənilir.

“Xalq qəzeti”

Güney Azərbaycan diasporu fəallarının Brüssel bəyanatı

–Biz bütün dünya ölkələrindən İran İslam Respublikası rejiminin legitimliyini rədd etməsini, İslam Respublikası rejimi ilə siyasi və iqtisadi əlaqələrini dayandırmasını tələb edirik;

–Biz İranın orta əsr zehniyyəti və şovinist rejiminin nüvə və kütləvi qırğın silahları əldə etmək cəhdlərini pisləyir, bunu təkə demokratik dünya və qonşu ölkələr üçün deyil, hətta İranla yaşayan xalqların varlığı üçün potensial təhlükə hesab edirik. Ona görə də biz dünya dövlətlərindən İran rejimi ilə razılaşma siyasəti aparmaqdan vaz keçib ciddi qabaqçılıq tədbirlər görmələrini tələb edirik;

–İran rejimi ölkədə dinc etirazlar zamanı minlərlə günahsız insanı həbs edib, aksiya iştirakçılarını qarşı şiddətli repressiya sərgiləyib. Biz beynəlxalq ictimaiyyətdən və insan haqları təşkilatlarından İranda həbsdə olanların azad edilməsi üçün molla rejiminə qarşı təzyiq göstərməyi, bu istiqamətdə lazımi addımlar atmağı tələb edirik;

–İran rejimi davamlı olaraq qonşu ölkələrdə terror aktları törədir və ölkə daxilindəki xarici vətəndaşlara qarşı adam oğurluğu cinayəti və terror aktları həyata keçirir. Azərbaycanın Təhrandakı

səfirliyinə silahlı hücum da bunun ən son nümunələrindən biridir. Biz bütün dünya ölkələrindən bu məsələyə ciddi yanaşmağı, İran rejiminin əsas hərbi və iqtisadi qolu olan SEPAH-ı terror təşkilatları siyahısına salmağı tələb edirik. Qeyd edək ki, İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusu – SEPAH yaxın Şərqdə və hətta dünyada terrorun yayılmasında əsas məsul təşkilatdır;

–Biz İran rejiminin Azərbaycan Respublikasına qarşı aqressiv ritorikasını və təhdidlərini pisləyir, bütün gücümüzlə Azərbaycan dövlətinin yanında olduğumuzu bildiririk;

–Biz İran rejiminin rəsmi Moskvanın Ukraynaya qarşı müharibəsinə dəstək verəməsinə və Rusiyaya hərbi yardımını pisləyir, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirik;

–İran rejimi bilərəkdən qadın və qızlara qarşı ən qəddar və vəhşi cinayətlərə əl atır, onlara qarşı kimyəvi hücumlar təşkil edir. Biz azad dünyadan İran rejiminin bu orta əsr vəhşiliyinə biganə qalmamasını və etiraz səsinə yüksəltməsinə istəyirik;

–Biz dünya ölkələrindən İran toplumunun plüral və çoxmillətli olduğunu qəbul etmələrini, bu ölkə vətəndaşları ilə münasibətlərdə bu məsələni nəzərə

almalarını istəyirik. İran coğrafiyası çoxmillətli və çoxmədəniyyətli ölkə olduğuna görə burada yaşayan bütün xalqların dillərinin rəsmi olmasını tələb edirik. “Tək millət, tək dil, tək vətən” ideologiyasının əleyhinəyik;

–Biz İran rejiminin qeyri-fars millətlərin və xüsusilə Azərbaycan, qaşqay, türkmən, Xorasan və digər türklərin assimilyasiyası istiqamətində müstəmləkəçilik

siyasətini davam etdirməsini pisləyirik;

–İranda müstəmləkəçiliyə məruz qalan xalqların beynəlxalq qanunlar və hüquq çərçivəsində öz müqəddəratlarını təyinetmə tələbləri var. “Azadlıq, Ədalət, Milli Hökumət” şüarı bu gün Cənubi Azərbaycanla, qaşqaylarda, türkmənlərdə ən çox eşidilən və əslində, tələblərimizi yekunlaşdırır şüardır. Dünyanın azadlıqsevər insanlarından biz türklərin qanuni

tələblərinə əməl edilməsi uğrunda mübarizəsində dəstək vermələrini istəyirik;

–İran rejimi təbii və ətraf mühitin qatildir. Bu rejim bütün İranda təbiəti və ətraf mühiti məhv edib. Urmiyə gölünün qəsdən qurudulması Cənubi Azərbaycanda genişmiqyaslı ekoloji fəlakətə çevrilib, on milyonlarla insanın həyatına təhlükə yaradıb, ətrafdakı bütün canlılara və ekologiyaya ciddi ziyan vurur. Biz beynəlxalq ictimaiyyətin Urmiyə gölünü xilas etmək üçün İran rejiminə təcili təzyiq göstərməsini istəyirik;

–Son etirazlar zamanı Cənubi Azərbaycanda və İranın digər türk bölgələrində xüsusilə qaşqay türkləri arasında çox sayda gəncimiz şəhid olub, yüzlərlə insan yaralanıb və minlərlə soydaşımız qanunsuz həbs edilib. Bunların hamısı İranın daxili və xarici müxalifət qüvvələri, media qurumları tərəfindən boykot olunmayıb, geniş şəkildə gündəmə gətirilməyib. Biz Azərbaycan türklərinə və İranla yaşayan digər türklərə qarşı belə ayrı-seçkilik siyasətini pisləyir və bunu şiddətlə qınayırıq.

Yaşasın azadlıq və ədalət! Məhv olsun orta əsr zehniyyətli İran İslam Respublikası!

Ölkəmizdə iqtisadi siyasət məzənnə prosesini tənzimləyir

ABŞ-in mərkəzi bankı kimi fəaliyyət göstərən Federal Ehtiyat Sistemi (FED) tərəfindən yayılan press-revizdə uçot dərəcəsinin 25 baza bəndi qədar artırılması, başqa sözlə, 4,75-5 faizə qaldırılması bildirilib. Xatırladaq ki, son faiz göstəricisi ilə bağlı uçot dərəcəsi 2006-cı ildən bəri ən yüksək səviyyəyə yüksəlib. Yeri gəlmişkən, FED bu qərarını ABŞ-da inflyasiya səviyyəsinin gözləniləndən daha yüksək olması ilə əlaqələndirib.

Ekspertlər tərəfindən belə bir vəziyyətin respublikamızda manatın məzənəsinə edəcəyi təsir barədə fikir söylənilərkən əvvəlcə diqqət Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) hesabata yönəldilib. Eyni zamanda, cari il fevralın 1-nə milli valyutanın – manatın dövretmə sürətinin 4,02 bənd təşkil etdiyi, həmin rəqəmin 2023-cü ilin yanvarın 1-i ilə müqayisədə 0,51 bənd, 2022-ci ilin fevralın 1-nə nisbətən isə 0,79 bənd az olduğu bildirilib. Bu cür şəraitdə manatın dövretmə sürətinin aşağı düşməsi isə texniki məsələ kimi qiymətləndirilib.

Mütəxəssislərin fikirlərinə, eyni zamanda, manatın dövretmə sürətinin daha çox iqtisadi aktivliklə bağlı olduğu da qeyd edilib. Bu məqamın özünü daha çox maliyyə bazarlarının inkişaf sürətində, turizm və kənd təsərrüfatında mövsümi fəallığın artıb-azalmasında, həmçinin pul kütləsinin həcmi, istehsal, idxal-ixrac məsələlərində büruzə verdiyi də diqqətə çatdırılıb.

Onu da deyəək ki, hökumət yaranan bu cür vəziyyəti daim diqqətdə saxlayır, manatın dövretmə sürətinin aşağı düşməsinin iqtisadiyyat üçün müsbət amil olmadığını nəzərə alaraq müəyyən tədbirlərin gerçəkləşdirilməsinə mühüm önəm verir. Təbii ki, belə halda devalvasiyanın baş verməsi isə real görünür.

Xatırladaq ki, 2015-ci ildə neftin qiymətinin düşməsi nəticəsində manatın dövretmə sürətinin kəskin azalması və bunun devalvasiya ilə nəticələnməsi əsas etibarilə ilə tədiyə və ticarət balansındakı mənfəi saldonun meydana çıxmasından irəli gəlmişdi.

Ekspertlərin fikrincə, hazırda Azərbaycan manatında dövretmənin sürətində cüzi azalma müşahidə edilir. Azalmanı şərtləndirən amil isə daha çox inflyasiyanın artması ilə əlaqədardır. Başqa sözlə, inflyasiya yüksəldikcə manatın dövretmə

sürəti də güclənir.

Bu məsələ ilə bağlı bildirək ki, Azərbaycanda 2022-ci ildə orta illik inflyasiya 13,9 faiz təşkil edib. Xüsusilə ərzaq qiymətləri idxal vasitəsilə daxili ərzaq inflyasiyasına ciddi təsir göstərüb. Buna baxmayaraq, yüksək neft qiymətləri şəraitində tədiyə balansının profilisli olması, valyuta bazarında tarazlıq, qəbul edilən makro-fiskal çərçivə parametrləri və monetar şərait inflyasiya təzyiqlərini nisbətən məhdudlaşdırıb. Antiinflyasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi ilə bağlı təxirəsalınmaz tədbirlər haqqında Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 21 fevral tarixli sərəncamına əsasən, müvafiq Tədbirlər Planı təsdiqlənib və hesabat ili ərzində

aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən görülməli tədbirlər inflyasiya prosesinə azaldıcı təsir göstərib.

Yeri gəlmişkən, onu da xatırladaq ki, ticarət balans müsbət olan zaman devalvasiya təhlükəsi yaranmır. Bu məsələdə neftin qiymətinin kəskin çöküşü ehtimalı da çox azdır. Beləliklə, bank mütəxəssislərinin bildirdikləri kimi, hazırda ölkədə istər strateji valyuta ehtiyatları, Mərkəzi Bankın potensial maliyyə imkanları, həmçinin ticarət balansında müsbət saldo və nəhayət, neftin hazırkı qiymətlərinin mövcudluğu devalvasiya ilə üzləşilməyəcəyi barədə əminlik yaradır.

Burada bir məqamı isə xüsusi xatırlatmaq istərdik. Belə ki, cari il dünya

Fevralda BTC kəməri ilə 4,6 milyon tondan çox neft daşınıb

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, keçən ay Azərbaycandakı magistral neft kəmərləri ilə 6 milyon 48,1 min ton neft nəql olunub.

Hesabat dövründə BTC ilə 626,7 min ton tranzit nefti də ötürülüb.

“Xalq qəzeti”

Azərbaycan “yaşıl” ixracatda tranzit ölkə ola bilər

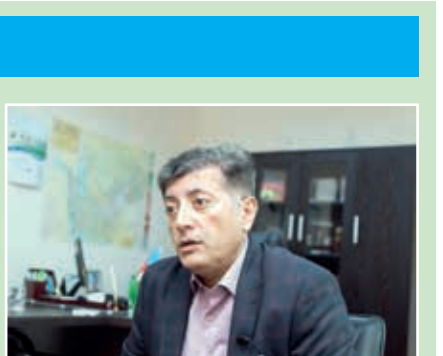
Son illər “yaşıl enerji”yə keçid kimi xarakterizə olunan qlobal enerji siyasəti öz aktuallığını gətirdikcə artırır. Azərbaycanı özünün enerji sahəsində fəal tərəfdaşı hesab edən Avropa İttifaqı ölkələri yaxın perspektivdə mədəni yanacaqından tədricən “yaşıl enerji”yə keçməyi planlaşdırırlar. Bu məqsədlə ən müasir texnologiyaların tətbiqi ilə mövcud potensial hərəkətə gətirilib, alternativ və bərpaolunan enerji istehsalı artırılır.

Yeraltı enerji ehtiyatları ilə zəngin olan Azərbaycanın da alternativ və bərpaolunan enerji sahəsində potensialı yüksəkdir. Avropa İttifaqı ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rol oynayan Xəzər regionu, həm də “yaşıl enerji” ehtiyatlarının zənginliyi ilə seçilir. Belə ki, Xəzər dənizinin külək enerjisi potensialı 157 qıqavat həcmində qiymətləndirilib. Bununla yanaşı, ölkəmizin quruda 27 qıqavat külək enerjisi potensialı mövcuddur. Eyni zamanda, Azərbaycanın işğaldan azad olmuş əraziləri də zəngin alternativ və bərpaolunan enerji ehtiyatlarına malikdir. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev düşməndən geri alınan torpaqlarımızda 10 min kvadratkilometr ərazini “yaşıl enerji” zonası elan edib. Bütövlükdə isə, Azərbaycanda 200 qıqavat həcmində alternativ və bərpaolunan enerji potensialı mövcuddur. Bu da ölkəmizin dünyanın prioritet elan etdiyi “yaşıl keçid” platformasının fəal iştirakçısına çevrilməsinə imkan yaradır.

Artıq Azərbaycanda alternativ və bərpaolunan enerji sahəsində mühüm layihələr həyata keçirilib. Elə “Azərbaycan 2030”:

sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”də də ölkəmizdə “yaşıl enerji” istehsalının genişləndirilməsi məsələsi əhəmiyyətli yer alıb. Belə ki, Azərbaycanın ümumi enerji istehsalı gücündə bərpaolunan enerjinin payını 2025-ci ildə 24 faizə, 2030-cu ildə isə 30 faizə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Azərbaycanın “yaşıl enerji” potensialı, ölkədə yaradılmış əlverişli biznes mühiti xarici investorların da bu sahəyə marağını gətirdikcə artırır. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, hazırda Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının “ACWA Power” şirkəti tərəfindən 240 MVT gücündə “Xızı-Abşeron” Külək-Elektrik Stansiyasının tikintisi sürətlə davam etdirilir. Bundan əlavə, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar” şirkəti “Qaradağ” Günəş Elektrik Stansiyasının tikintisinə başlayıb. Bu stansiyaların işə düşməsi nəticəsində ildə təxminən,

addımlar atır. Çünki bunlar ehtiyacdən doğan addımlardır. Amma qaz ehtiyatları trilyonlarla kubmetr olan Türkmənistan, özünün açıqladığı rəqəmlərə görə, 2016-cı ildən bəri “mavi yanacaq” ixracını artırma bilimi. Qazın elektrikə çevrilməsi onlara alternativ enerjindən üç dəfə ucuz başa gəlir. Alternativ enerjiyə ehtiyac duymaması, Qərbdəki potensial tərəfdaşları ilə əlaqələrinin zəifliyi, 2050-ci ilə qədər karbon izinin sıfıra endirilməsi ilə bağlı Paris sazişinə qoşulmaması kimi məsələlər isə Türkmənistanın enerji keçidindəki siyasətini ləngidir.

Qeyd olunduğu kimi, 2030-cu ilə qədər “yaşıl enerji”nin ümumi elektrik balansında payının artırılmasını hədəfləyən Azərbaycan günəş və küləyin hesabına ənənəvi enerjinin payını 30 faiz azaltmaq istəyir. Amma Türkmənistan hökumətinin məhz bu sahəni hədəfləyib irəli gətməsi ilə bağlı hansısa açıqlamasını, planlarını, hələ ki, görməmişik. Əgər Türkmənistan alternativ və bərpaolunan enerji potensialını hərəkətə gətirməyə başlasa, “yaşıl enerji”nin Avropaya çatdırılması üçün Xəzər dənizinin dibi ilə sualtı kabel xəttinin çəkilməsi çox unikal bir iş olardı.

1,4 milyard kilovat-saat elektrik enerjisinin istehsalı ilə yanaşı, 300 milyon kubmetrdən çox təbii qaza qənaət ediləcək. Eyni zamanda, 600 min tona yaxın karbon qazı tullantısının atmosfərə atılmasının qarşısı alınacaq.

Məlum olduğu kimi, Avropa İttifaqı ölkələri yaxın gələcəkdə karbon yanacaq növlərini “yaşıl enerji” ilə əvəz etməyi planlaşdırırlar. Qeyd ediyimiz kimi, bu sahədə zəngin potensiala malik ölkələrdən biri də Azərbaycandır. Demək, ölkəmiz “yaşıl” potensialını hərəkətə gətirmək üçün müasir stansiyaların inşası ilə yanaşı, ixrac infrastrukturunun yaradılması sahəsində də zəruri tədbirlər həyata keçirməlidir. Artıq bu sahədə lazımı hüquqi baza yaradılıb, müvafiq anlaşma sənədləri imzalanıb. Elə Azərbaycanın “yaşıl enerji” potensialının Avropa üçün yeni imkanlar açacağını bildiren Prezident İlham Əliyev də son illər keçirilən bir sıra yerli və beynəlxalq səviyyəli tədbirlərdə bu vacib məsələyə dəfələrlə münasibət bildirib, ölkəmizin mövcud imkanlarından bəhs edib. Ötən ilin dekabr ayında Buxarestdə Gürcüstandan Rumıniyaya qədər uzanacaq 4 qıqavat gücündə sualtı kabelin inşası ilə bağlı ildə olunmuş razılaşma bu sahədə atılmış ilk addım kimi diqqət çəkir. Hazırda layihə texniki-iqtisadi əsaslandırma mərhələsindədir. Layihənin maliyyələşdirilməsində isə Avropanın aparıcı maliyyə institutlarının yaxından iştirakına ümidlərlə böyükdür.

Yeri gəlmişkən, beynəlxalq enerji və nəqliyyat dəhlizlərinin keçdiyi Azərbaycanın, həm də gələcəkdə “yaşıl enerji” ixracı üçün tranzit ölkəyə çevrilməsi imkanı olduqca yüksəkdir. Bu baxımdan Xəzərin o tayında yerləşən Türkmənistanın alternativ və bərpaolunan enerji ehtiyatlarının nəqli üçün ölkəmizin ərazisi ən etibarlı marşrut hesab oluna bilər. Ekspertlər hesab edirlər ki, əhalisi 6 milyondan bir qədər çox olan Türkmənistan ərazisinin 80 faizinin səhralıq və çöllüklərdən ibarət olması buranı günəş panellərinin quraşdırılması üçün ideal bir məkana çevirir. Belə ki, bu ölkənin “yaşıl” ehtiyatlarını Xəzər dənizinin dibi ilə sualtı kabel çəkilməklə Avropaya nəql etmək olar.

Göründüyü kimi, bu gün uğurlu enerji siyasəti həyata keçirən Azərbaycan Avropanın enerji bazarında əsas təchizatçı kimi tanınır. Ötən müddətdə əldə olunan yüksək təcrübə ölkəmizin yaxın gələcəkdə “yaşıl enerji” sahəsində də əsas tərəfdaş çevrilməsinə imkan yaradacaq.

Mirbəğir YAQUBZADƏ,
“Xalq qəzeti”

Ekspert rəyi

Vüqar BAYRAMOV,
Milli Məclisin deputatı,
iqtisadçı-ekspert

ABŞ-da illik 6 faiz inflyasiya dərəcəsi qeydə alınıb. Inflyasiyanın əvvəlki ilə nisbətən səngiməsi müşahidə olunsa da, bu, Federal Ehtiyat Sisteminin hədəflədiyi 2 faizlik intervaldan hələ də xeyli uzaqdır. Bununla yanaşı, adıçəkilən təşkilatın ardıcıl dərəcə artımları kredit bazarına və eləcə də bank sektoruna neqativ təsir göstərməkdədir. Amma həmin sistem istehlak qiymətləri sabitləşənəqədər hazırkı siyasətini davam etdirmək niyyətindədir.

Son artımla ABŞ-da borclanma faizinin yenidən yüksələcəyi gözlənilir və bütövlükdə son bir ildə Birləşmiş Ştatlarda kredit faizlərində kəskin artımlar müşahidə olunur. Belə ki, bu dövrdə avtomobil kreditləri üzrə faizlər 3,86 faizdən 6,48 faizə, kredit kartları üzrə illik faiz dərəcəsi (APR) 16 faizdən 20 faizə, tələbə kreditləri isə 3,73 faizdən 4,99 faizədək yüksəlib.

Göründüyü kimi, istehlak bazarında sabitliyə nail olmağı hədəfləyən Federal Ehtiyat Sisteminin uçot dərəcəsi ilə bağlı qərarları ölkənin maliyyə sektoru üçün hiss edilən çətinliklər yaradır. Nəticədə ABŞ üçün heç də xarakterik olmayan yüksək faizlər fonunda bank sektorunda da volatillik artır. Bu, gələcəkdə sektorda toksit aktivlərin həcmi

Dolların qlobal bazarlarda möhkəmlənməsi regional valyutalara ən azı psixoloji təsir edir. Azərbaycan Mərkəzi Bankının ilin əvvəlində təşkil etdiyi hərəqlərdə dollara tələb aşağı idisə, artıq xarici valyuta alıcılarının sayı artmaqdadır. Aydınldır ki, manatın məzənnəsinə təsir göstərən əsas iqtisadi amillər ölkəyə daxil olan valyutanın həcmi, eyni zamanda, Dövlət Neft Fondu tərəfindən hərəqca çıxarılan valyutanın məbləğidir. Valyutaya olan tələbin əhəmiyyətli hissəsi Dövlət Neft Fondu tərəfindən ödənilir. Bu baxımdan Neft Fondunun hərəqca çıxardığı vəsaitlərin həcmi dollara olan tələbin ödənilməsinə də çox önəmlidir.

Xatırladaq ki, Azərbaycanda hələ də üzən məzənnə rejiminə keçilməyib. Mərkəzi Bank prosesə birbaşa intervensiya etmək imkanlarını qoruyub saxlayır. Ona görə də növbəti aylarda manatın məzənnəsinin necə dəyişməsi birbaşa Azərbaycan Mərkəzi Bankının mövqeyindən asılı olacaq.

nin sərbəstləşdirilməsi ABŞ milli valyutasının möhkəmlənməsinə və nəticədə neftin qiymətinin aşağı düşməsinə gətirib çıxarır. Təbii ki, bu məsələdə dün.əyazarlarında neftin dollara satılması da həlledici rol oynayır.

Neft amilindən asılılığa gəldikdə isə, ölkəmizlə bağlı onu deyə bilərik ki, son illərdə qeyri-neft sektorunun inkişafı diqqətdə saxlanılır. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində mühüm uğurlar əldə edilir. Şübhəsiz ki, alternativ enerji potensialının sürətlə gerçəkləşdirilməsi də ölkəmizi qlobal maliyyə böhranı ilə üzləşmək təhlükəsindən qoruyur.

Vaqif BAYRAMOV, “Xalq qəzeti”

Aqrar sektorda artım 3 faizdən çox olub

Bu ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda 895,6 milyon manat dəyərində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilib. Dövlət Statistika Komitəsi xəbər verir ki, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3,3 faiz çoxdur.

Məlumatda, həmçinin bildirilir ki, son bir ildə ölkədə istehsal edilmiş bitkiçilik məhsullarının dəyəri 1,9 faiz artaraq 46,4 milyon manat, heyvandarlıq məhsullarının dəyəri isə 3,4 faiz artaraq 849,2 milyon manat təşkil edib.

Martın 1-nə qədər Azərbaycanın əksər rayonlarında yazlıq bitkilərin ekisinə başlanılıb. 54,7 min hektar sahədə yazlıq bitkilər, o cümlədən 8,6 min hektar sahədə danlı və danlı paxlalı bitkilər (qarğıdalı daxil olmaqla), 14,7 min hektar sahədə kartof, 11,1 min hektar sahədə tərəvəz, 19,9 min hektar sahədə yemlik bitkilər, 0,3 min hektar sahədə texniki bitkilər ekilib. Təsərrüfatlarda yanvar-fevral aylarında 39,5 min ton və yaxud keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 0,8 faiz çox tərəvəz məhsulları istehsal edilib.

Yanvar-fevral aylarında quş əti də daxil olmaqla diri çəkiddə 90,4 min ton ət, 322,3 min ton süd, 355,6 milyon ədəd yumurta istehsal olunub.

“Xalq qəzeti”

Sığorta bazarında canlanma

Fevral ayında Azərbaycan sığorta bazarı üzrə yığımının həcmi 24 faiz artaraq 221 milyon 67 min manata çatıb.

Bu barədə Azərbaycan Mərkəzi Bankından bildirilib. Qeyd edilib ki, bu dövrdə sığorta şirkətlərinin həyata keçirdikləri ödənişlərin həcmi isə ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 81 faiz artaraq 70 milyon 514 min manata bərabər olub.

Ödənişlərin yığımlara nisbətən kəskin artması sığorta bazarının zərərliyi artırır. Belə ki, ötən il toplanmış hər 100 manat sığorta haqqının 21,8 manatı ödənişə yönəldilibsə, cari ilin fevral ayında bu rəqəm 32 manat təşkil edib.

“Xalq qəzeti”

Prezident Emmanuel Makron çoxdandır iri kapital sahiblərinə söz verib ki, ölkədə hakimiyyətə gələn kimi təqəüd yaşını artıracaq. Dövlət başçısı iqtidarda olduğu birinci dövəmdə bu qeyri-populyar addımı “uğurla” həyata keçirib. Prezident ikinci dövəmdə də bu “missiya”nı davam etdirmək əzmindədir.

Dövlət başçısı son vaxtlar çıxışların-da tez-tez qeyd edir ki, ölkədə pensiya yaşını iki il artırmaqla, yəni 62-dən 64-ə qaldırmaqla büdcədə böyük vəsaitə qənaət etmək olar. Onun əsas arqumenti budur ki, Qərbi Avropa dövlətləri arasında ən aşağı pensiya yaşı Fransadadır və bu “səhvi” mütləq “düzəltmək” lazımdır.

Guya Fransa sosial xərclərlə bağlı özünün “yükü”nü azaltmaqla məmləkətin makroiqtisadi vəziyyəti dərhal

cavab tapa bilmədiyi üçün məkrli yollar axtarmağa başlayıb. Məlumdur ki, pensiya islahatları ilə bağlı qanun layihəsi əvvəlcə Fransa parlamentinin aşağı palatası – Milli Assambleyada müzakirə olunmalıdır. Burada isə iqtidar səs çoxluğuna malik deyil və ciddi müzakirələrin onun üçün başağrsısına çevriləcəyi istisna edilmir.

Makron bele bir çətin məqamda “fənd işlədib” fəvqəladə hallarda ona verilən sə-

İki gün əvvəl isə Makron ölkədə pensiya islahatları ilə bağlı populyar televiziya kanallarının birinə müsahibə verib və özünün “daşdan keçən” arqumentlərini bir daha səsləndirib. Bu zaman gözlənilməz bir məqam üzə çıxıb. Müsahibə zamanı prezidentin hardansa yadına düşüb ki, pensiyaya çıxmaq ümidlərini gözəlində qoyduğu on minlərlə sadə insan onun bahalı qol saatına baxıb bundan pəjmürdə ola bilərlər.

Makron canlı yayımdaca əllərini stolun altına salaraq qol saatını tələsik çıxarıb və yenidən əllərini şəstlə stolun üzərinə qoyanda hamı görüb ki, prezidentin qolunda artıq saati yoxdur. Tamaşaçılar əvvəlcə buna təəccüb ediblər, sonra

Makron özünün bahalı qol saatını tamaşaçılardan gizlətməyə cəhd edib

Dövlət başçısının hoqqabazlığı ikrəh doğurub

yaşşılaşacaq, nəticədə “Xoruzlar ölkəsi” dünyada sayılıb-seçilən bir dövlətə çevriləcək. Makron açıq-aşkar bildirir ki, Fransa vətəndaşı cəmi iki il təqəüdə gec çıxsə, bütün dünya Fransanın qldrəti qarşısında baş əyəcək.

Dövlət başçısının bu niyyəti Fransa ictimaiyyətinin, eləcə də bu ölkənin aparıcı həmkarlar təşkilatlarının kəskin etirazı və təkisi ilə qarşılanıb. Əslində, bu, gözənilən idi. Hər kəs başa düşür ki, pensiya islahatları yüz minlərlə sadə vətəndaşın sosial hüquqlarını pozmaq hesabına ölkə büdcəsini doldurmağa yönəldilib. Həmin vəsait isə son nəticədə onun iri burjuazıyanın daim artan iştahına yon olacaq.

Fransa vətəndaşları Makronun bəd niyyətindən xəbər tutan andan, yəni hələ ötən ilin sonundan prezidentin pensiya siyasətinə qarşı kütləvi etiraz aksiyalarını başlayıblar. İri həmkarlar təşkilatlarının dəstəklədiyi bu dinc aksiyalar ölkənin böyük şəhərlərini əhatə edib. Hər dəfə bu aksiyalarda yüz minlərlə sakin iştirak edir. Etirazçıların sayı artır ki, azalmır.

Etiraz aksiyalarına çıxanlar hesab edirlər ki, hökumət əhalinin real gəlirlərini azaltmaq əvəzinə, korrupsiyanın qarşısını almali, bütün sahələrdə əzafi xərcləri, xüsusilə hərbi xərcləri azaltmalıdır. Bəzi mənbələr qeyd edirlər ki, Yelisey sarayının hazırkı sahibi “üzumsuz təntənəli məclislər” təşkil etməklə, həтта, “Günəş kralı” XIV Lüdoviki geridə qoyub.

Fransa mediası, həmçinin qeyd edir ki, Makron iqtidarı dünyanın müxtəlif ölkələrində, o cümlədən Suriya, Liviya, Yəməni və başqa dövlətlərdə cəlb olunduğu hibrid, “proksi” müharibələrdə iştirakına son qoymalı, ölkənin maliyyə vəsaitlərini münəcişə bölgələrinə “sel kimi” axıtmamalıdır. Bu, o deməkdir Makron Fransanın super güc olduğu ilə bağlı iddialarından əl çəkməlidir. Prezidentin isə hələlik belə bir planı yoxdur.

Yelisey sarayının rəhbəri onu da yaxşı başa düşür ki, təşəbbüsündə bulundduğu qeyri-populyar pensiya islahatları hesabına ölkəsinin gündən-günə pisləşən makroiqtisadi vəziyyətini düzəltmək gücündə deyil. Lakin Makron “oyun qaydaları”nı yaxşı bilir. Bilir ki, onu hakimiyyətə gətirən “dərindən etiraz”ın tələblərini yerinə yetirməyə bilməz. Fransa xalqının başını tovlamaq olar, amma “dünyanı idarə edənlər” belə zarafları sevmirlər.

Fransa Prezidenti xalqın bu və başqa haqlı irad və tələblərinə heç cür mənfiqi

lahiyyətlərdən və qanunvericilikdəki boşluqlardan istifadə edərək bir müddət əvvəl qanun layihəsinin parlamentdə müzakirəsinin başa çatmasını gözləmədən təsdiq edib. Bununla da, prezident yanan alovun üzərinə sanki benzin töküüb. İndi təkə ölkə ictimaiyyəti deyil, Fransa parlamenti də dövlət başçısından narazı qalıb.

Prezidentin haqqında söz açdığımız addımdan sonra əhali yenidən küçələrə axışıb. Ötən həftənin cümə axşamı etiraz aksiyalarında yarım milyona yaxın insan

iştirak edib. Təkə Parisdə 120 min adam dövlətin pensiya siyasətinə kəskin etirazını bildirib. Aksiya iştirakçıları şəhərin mərkəzi küçələrində mağazaların vitrinlərini sındıraraq, maşınları yandırılıblar. Polis etirazçıları dağıtmaq üçün gözyaşardıcı qazdan istifadə etməli olub.

Fransa Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, cümə axşamı keçirilən aksiyalarda ölkə üzrə 475 insan saxlanılıb, 441 polis isə xəsarət alıb. Ölkənin böyük şəhərlərindən biri olan Bordoda etirazçılar, həтта, yerli bələdiyyə binasına hücum edərək ona od vurublar. Lakin təhlükəsizlik xidməti orqanları yağıının genişlənməsinin qarşısını ala biliblər.

Cümə günü Böyük Britaniyanın Kralı III Karl Fransaya rəsmi səfər etməli idi. Parislilər hörmətli qonağın qarşısında Makronu gözənd salmaq məqsədilə həmin gün etiraz aksiyası keçirəcəkləri ilə hədələyiblər. Fransa prezidenti məcbur olaraq Böyük Britaniya Kralına zəng edib səfəri təxirə salmasını xahiş edib. Kral lütfkarcasına səfərini yayın evvəllərinə kimi ertələyib.

və qeyri-proporsional güc təbtiq edilir, bəzi hallarda etirazçılara qarşı qeyri-insani davranışlara yol verilir. XİN rəsmisi Fransa hökumətini ölkədə fikir və sərbəst toplaşma azadlığı, dinc etiraz hüququ kimi konstitusion hüquqlara hörmət etməyə çağırır. Yeri gəlmişkən, Fransada etirazçılara qarşı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən geniş şəkildə güc təbtiq olunması Avropa Şurası, “Amnesty International” və bir çox digər beynəlxalq insan hüquqları təşkilatları tərəfindən də pislənilib.

Sonda Makrona xalqımızın bir zərb-məsəlini xatırlatmaq istəyirik: “Başqasının gözündə tük axtaranlar, nədənsə öz gözələrindəki tiri görmürlər”. Görmək lazımdır, hörmətli Fransa prezidenti. Başqa dövlətləri insan hüquqlarını pozmaqda suçlamaq əvəzinə, lütfən öz ölkənizdə insanların təməl hüquqlarına hörmət edin!

Məsaim ABDULLAYEV,
“Xalq qəzeti”

yet kimi təqdim olunur. Buna görə də “el atası” kimi möhtəşəm bir titula sahib olan Hacı hələ sağlığında xalqın yaddaş tarixinə həkk olunmuşdur. Bakıda ilk teatr binasının tikintisi, at-dəmir yolunun (konka) işə salınması, şəhərin mərkəzində Ticarət evi - Tağıyev pasajı fəaliyyəti, Bakıya içməli suyun çəkilməsi layihəsinin hazırlanması və həyata keçirilməsi kimi savab işlər Hacı Zeynalabdinin xeyirxah əməllərinin az bir hissəsidir.

Bu mövzuda birinci kitabını nəşr etdirən müəllif trilogiyasında bu kimi amillərə diqqət çəkməyi planlaşdırır. Altı cildlik tarixi roman haqqında “Həcmi çox böyükdür, kimdir bu qədər böyük həcmə kitabı oxuyan? – sualına da obrazlı cavab verir: vaxtı ilə Hacıya özünü həlak eləmə, nəyinə lazımdır?.. kimi sualları ünvanlayanlar çox ol-

muşdu. Amma Hacı Zeynalabdin Tağıyev bu cür sözlər önündə ilişib qalsaydı, pərvanə olardı mı? Ona görə də onun həyatını, keçdiyi yolları tanımaq üçün cild-cild romanlar kifayət deyil, on minlərlə kitab yazılsa belə, yenə azdır.

Biz də öz növbəmizdə bu müqəddəs və xeyirxah işində müəllifə uğurlar arzu edirik.

Namiq ƏHMƏDOV,
“Xalq qəzeti”

Unudulmaz simalar

Afinada tarix yazmış azərbaycanlı hakim

Olimpiyaqabağı il olan 2023-cü ilin start ayları hiss edilmədən finişə çatmışdır. Paris Olimpiadası – 2024-ə lisenziya xarakterli yarışlarla zəngin olan belə bir mühüm ildə Azərbaycanda boksun inkişafında, təbliğində və uğurlarında böyük xidmətləri olmuş görkəmli mütəxəssis, 2012-ci ildə 64 yaşında qəfil ölümə üzləsib, məşhurluğunun getdikcə artdığı bir vaxtda həyatla vidalaşmış beynəlxalq dərəcəli hakim Niftali Quliyev də çox olimpiya həyəcanı və sevinci yaşamışdı.

Azərbaycan boks məktəbinin ən layiqli yetirmələrindən biri kimi tanınmış Niftali müəllim əsl idman adamı idi, beynəlxalq idman dairələrində yaxşı nüfuz qazanmışdı. Xüsusən də rinqdə yüksək səviyyəli hakimliyi ilə bu ağır, böyük cəsəret və mərdlik tələb edən idman növünün pərəstişkarları və mütəxəssislərinin diqqətini özünə cəlb etməyi bacarmışdı.

İdmanda yoluna Sumqayıtda başlayan N. Quliyevin hakimliyinin zirvəsi 2004-cü ildə Afinada keçirilmiş XXVIII Yay Olimpiya Oyunları oldu. Həmin il həmvətənimizə hər hansı bir başqa ölkədə, şəhərdə yox, müasir Olimpiya oyunlarının vətəni Yunanıstanın baş şəhərində Olimpiadanın boks yarışlarında hakimlik etmək kimi yüksək etimad göstərilmişdi. Bununla da o, olimpiya rinqində görüşləri idarə edən ilk təmsilçimiz olub, tarix yazdı. Olimpiya oyunlarının boks yarışlarında ilk azərbaycanlı hakim olmaq böyük xoşbəxtlik idi!

Afinadan Bakıya Olimpiadanın ən yaxşı hakimlərindən biri kimi qayıdan Niftali müəllim, üstəlik də, uzaq ölkədə ikiqat sevinc hissi keçirmişdi. Onun iki həmyerlisi Ağası Məmmədov və Fuad Aslanov Olimpiadanın bürünc mükafatçıları olmuşdular. Buna qədər ölkəmizin dəri əlcək ustaları Olimpiya oyunlarında yalnız bir bürünc medal qazana bilmışdilər. Avstraliyanın Sidney şəhərində keçirilmiş Olimpiada – 2000-də Vüqar Ələkbərov fərqlənmişdi. İndi isə Azərbaycan birdən-birə iki medala və olimpiya rinqində hakim rolunda ilk müəyən-dəminiz uğuruna sevinmişdi.

Olimpiadadan bir il sonra azərbaycanlı hakimin Çin Xalq Respublikasının paytaxtı Pekində keçirilən dünya çempionatı görüşlərini idarə etmiş 64 nəfər arasında ən yaxşı hakim seçilməsi isə onun yüksək peşəkarlığını Beynəlxalq Boks Federasiyasında yekdilliklə etirafı idi. Sonralar neçə-

neçə mötəbər turnirdə, Avropa çempionatında da dəqiq hakimliyinə, obyektivliyinə heç bir şübhə yeri qoymadı.

Artıq 11 ildir ki, əbədiyyətə qovuşmuş Niftali Quliyev həyatı Azərbaycan çempionu, SSRİ idman ustası, respublikamızın Əməkdar bədən tərbiyəsi və idman xadimi, Fəxri bədən tərbiyəsi və idman işçisi, pedaqoji elmələr namizədi kimi tərk etmişdi.

Unudulmaz hakimiz haqqında yazıya həmkarım Ceyran Fikrətzadənin 2008-ci ildə “Şuşa” nəşriyyatında çap olunmuş və N. Quliyevin 60 illiyinə həsr edilmiş “Mənəli ömrün akkordları” kitabından bir məqamı da əlavə etmək yerinə düşər. Geniş həcmli kitabda dünya boksunda ən hörmətli mütəxəssislərdən biri, uzun illər ərzində Azərbaycan Boks Federasiyasına rəhbərlik etmiş, Milli Olimpiya Komitəsinin baş katibi kimi də çox səmərəli fəaliyyət göstərmiş akademik Ağacan Abiyevin qələmindən çıxmış qeydlərdə belə bir fikir də ifadə olunub: “O, həm alim, həm məşqçi, həm də beynəlxalq dərəcəli hakim kimi özünü doğrultmuşdur”.

P.S. Deyəsən, 2005-ci, bəlkə də 2006-cı il idi. Azərbaycan İdman Jurnalistləri Assosiasiyası ənənə üzrə respublikamızda ilin ən yaxşı idmançılarını, mütəxəssislərini, jurnalistlərini “Avropa” hotelinə – qaliblərin mükafatlandırılması mərasiminə dəvət etmişdi. Tədbirdə assosiasiyanın prezidenti Eldar İsmayilov N. Quliyevin ilin ən yaxşı hakimi seçildiyini elan etdikdə iştirakçılar onun növbəti uğuruna öz uğurları kimi sevinib alqışlarını əsirgəmədilər.

Onda hamımız bir daha əmin olduq ki, Niftali Quliyevin idman ictimaiyyətimiz arasında hörməti, həqiqətən, çox böyükdür.

Ruhu şad olsun!

Oqtay BAYRAMOV,
Əməkdar jurnalist

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

“ASCO”nun tabeliyindəki idarələrə tələb olunan yaylı döşəklərin satın alınması məqsədilə MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az səhifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumat əldə edə bilərlər. Mürciət üçün son müddət 7 aprel 2023-cü il saat 17.00-dəkdir.

Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır

(xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir). Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan zərflər açılmadan geri qaytarılacaqdır. Əlaqə telefonu – (012) 404-37-00, daxili: 1263. Ünvan – Bakı şəhəri, Mikayıl Useyinov küçəsi 2.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

tabeliyindəki idarələrə mexaniki alətlərin satın alınması məqsədilə MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az səhifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumat əldə edə bilərlər. Mürciət üçün son müddət 5 aprel 2023-cü il saat 17.00-dəkdir.

Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır

(xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir). Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan zərflər açılmadan geri qaytarılacaqdır. Əlaqə telefonu – (012) 404-37-00, daxili: 1053. Ünvan – Bakı şəhəri, Neftçilər prospekti 2.

Tarixin və xatirələrin əbədi sakini haqqında kitab

“Pərvanə ömrü” Azərbaycan ictimaiyyətinin istedadlı təhsil təşkilatçısı kimi tanıdığı Nazim Əkbərovun trilogiyasının birinci kitabıdır. Nəfis tərtibatla çap olunmuş kitab XIX əsrin sonu – XX əsrin əvvəllərində yaşamış məşhur sahibkar, mesənət Hacı Zeynalabdin Tağıyevdən və onu əhatə edən mühtidən, yaxın ətrafından bəhs edir.

Maraqla oxunan əsərin qəhrəmanı bütün həyatını təkə mənsub olduğu xalqın deyil, millətdən, dinindən, irqindən asılı olmayaraq hər bir insan oğlunun rifahına, qurtuluşuna, səadətinə həsr etmişdir. Bu amalı yolunda çox böyük fədakarlıqlara qatılmış, klassik ifadə ilə desək, özünü oda-közə vurmuşdur. Buradan da romanın adı üzə çıxır – Pərvanə ömrü.

Romanla tarixi şəxsiyyət olan Hacı Zeynalabdinin, onun müasirlərinin xalq, vətən eşqini pərvanənin şama olan eşqi kimi dəyərləndirməyə çalışan müəllif bu eşqi bütün ömrü boyu da-

şıyan fədakar bir qəhrəman obrazı yaradıb. Əsərdə onun və məsləkdaşlarının keçdiyi yolun nə qədər çətin olduğunu göstərən müəllif xələflərlə sələflərin arasında əlaqə qurmağa cəhd edir, bütün bunların isə oda yandıran mümkün olmadığını göstərmək istəyir.

Maraq doğuran başqa bir fakt isə budur ki, romanda millətin inkişafı yolunda bütün çətinlikləri dəf etməyə çalışan, sayısız-hesabsız başqılar önündə müqəddəs ideallarından bir an belə yayınmayan Hacı Zeynalabdin yalnız böyük sərvət sahibi kimi deyil, daha çox maarifpərvər və xeyriyyəçi şəxsiy-

BEYNƏLXALQ HƏYAT

Moskva dördtərəfli görüşə hazırlaşır

Moskvada Rusiya, Suriya, Türkiyə və İran xarici işlər nazirlərinin müavinləri səviyyəsində dördtərəfli məsləhətləşmələrin keçirilməsinə hazırlıq görülür. Görüş bu il aprelin əvvəlində baş tuta bilər. Məlumatı TASS yayıb.

RF XİN başçısının müavini Mixail Boqdanov da görüş üçün hazırlıq işlərinin aparıldığını təsdiqləyib: "Düşünürəm ki, aprelin əvvəlində Moskvada görüş olacaq. Bu, nazirlərin görüşünün hazırlanması üçün məsləhətləşmə xarakteri daşıyır".

Xatırladaq ki, Rusiya, Suriya və Türkiyə XİN rəhbərlərinin görüşünə çoxdan hazırlıq görülür. Məqsəd Ankara və Dəməşq arasında fikir ayrılıqlarını aradan qaldırmaqdır. Görüş fevralın əvvəlində keçirilə bilərdi. Lakin sonra Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirib ki, İran da dördtərəfli danışıqlara qoşula bilər.

Türkmənistanda parlament seçkiləri başa çatıb

Martin 26-da 7-ci çağırış Türkmənistan parlamentinə, eləcə də vilayət, rayon, şəhər xalq şuraları və yerli özünüidare orqanlarına seçkilər keçirilib. Seçkilərdə Demokrat Partiyası, Türkmənistan Sənayeçilər və Sahibkarlar Partiyası, Aqrar Partiya və vətəndaşların təşəbbüs qrupları iştirak ediblər. Ümumilikdə, parlamentdəki 125 yeri deputatlar seçilib. Qeydə alınmış namizədlərin sayı isə 258 nəfər olub. Məlumatı "Izvestiya.ru" verib.

Rəsmi məlumatlara görə, əhalisi 6,2 milyon nəfər olan Türkmənistanda 3 milyon 496 min 475 seçici qeydə alınıb.

Səsvərmədə Prezident Sərdar Berdiməhəmədov da iştirak edib. Dövlət başçısı qeyd edib ki, seçkilər yüksək səviyyədə təşkil edilib və alternativ əsasda keçirilib. Seçki prosesinin mədəniyyət tədbirləri ilə müşayiət olunması onun səviyyəsinə və əhəmiyyətini daha da artırıb.

İsraildə məhkəmə islahatı dayandırıldı

İsraildə Baş naziri Benyamin Netanyahu-nun təklif etdiyi məhkəmə islahatlarına qarşı 12 həftədən bəri davam edən kütləvi etirazlar polislə toqquşmalar yaradıb. Dünən müdafiə naziri Yoav Qalantın istefaya göndərilməsi isə etiraz aksiyalarını daha da gücləndirib. Polislər nümayişçilərə qarşı gözyaşardıcı qaz və su şırnaqlarından istifadə etməli olublar. Məlumatı TASS verib.

Bildirilir ki, ölkədə tətillər çərçivəsində uşaq bağçaları, məktəblər və ticarət mərkəzlərinin fəaliyyəti dayandırılıb. Eyni zamanda, Ben Qurion beynəlxalq aeroportu uçuşlara müvəqqəti ara verib.

Nəhayət, dünən Netanyahu məhkəmə islahatlarını dayandırmaq niyyətində olduğunu bildirib. Bu barədə o, fraksiya liderləri ilə görüşdən sonra qərar qəbul edib. "Radio Kan"-ın məlumatına görə, İsrail Prezidenti İshaq Hersoq mitinqlərə görə ölkənin təhlükəsizliyinin və iqtisadiyyatının təhdid altına düşdüyünü bəyan edərək Baş naziri islahatları dayandırmaya çağırıb.

Paşa ƏMİRCANOV, "Xalq qəzeti"

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!
"Xalq qəzeti"

2023-cü il üçün abunə yazılışı kampaniyasını davam etdirir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri və mətbuat yayımı ilə məşğul olan firmalar tərəfindən aparılır.

Qəzetə abunə yazılmaq üçün aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət etmək olar.

1. "Azərpoçt" MMC (012)-598-49-55, (051)-225-02-13.
2. "Qaya" firması (012)-566-77-80, (050)-214-40-53.
3. "Azərmetbuat yayımı" ASC (012)-440-16-26.
4. "SƏMA-M" MMC (012)-594-02-52, (050)-333-69-69.
5. "ZİYA" LTD (012)-497-76-96, (050)-306-77-44.
6. "PRESSINFORM" MMC (012)-598-49-52, (050)-456-08-35.

1 illik – 124.80 (yüz yirmi dörd manat səksən qəpik) manat.

Hörmətli abunəçilər!

6 aylıq – 62.40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat.

Abunə yazılışı ilə əlaqədar hər hansı bir problemlə rastlaşsanız (012)-498-85-29 nömrəli telefonla əlaqə saxlaya bilərsiniz.

3 aylıq – 31.20 (otuz bir manat yirmi qəpik) manat.

Hörmətli oxucular!
ABUNƏ YAZILMAĞA TƏLƏSİN!

"Xalq qəzeti"nin reklam və elan xidməti: 493-82-21

SOSIAL ŞƏBƏKƏLƏRDƏN SEÇMƏLƏR

"Cəfərin yadigarı"

Sumqayıtdan olan qələm dostum, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, "Turan" Ədəbi Məclisinin sədri Rəfiqə Şəms həm də fəal sosial şəbəkə istifadəçisidir. Tez-tez maraqlı statuslarla çıxış edir. Bugünlərdə "Facebook"-da onun Cəfər Cabbarlı ailəsi haqqında qeydlərini oxudum. Martin 20-nin böyük dramaturq Cəfər Cabbarlının dünyaya gəldiyi gün olduğunu xatırladı və onun ailəsi ilə qohumluğundan bəhs edirdi. Həmin xatirəni təqdim edirəm:

"Azərbaycan ədəbiyyatının azmanı, dünya şöhrətli ziyalı, yazıçı, dramaturq, şair, filosof yaşamı ilə böyük qadağalar, repressiyalardan keçib sonda qat-qat olmuş üreyini ölümə təslim edən Cəfər Cabbarlının doğum günüdür. Onun haqqında nə qədər danışılsa da, söz "dalana dirməyəcək". Mən isə Cəfər baba haqqında uşaqlıq yaddaşımın bir küncündə iz buraxan bəzi məqamlardan söz açmaqla ruhunu şad etmək istəyirəm.

Altı-yeddi yaşım var idi. Cəfər baba 26 il idi ki, dünyasını dəyişmişdi, amma nənəm Umunisə xanım ilə Cabbarlı ailəsinin əlaqəsi bir az da sıxlaşmışdı. Yaxın qohumluq münasibətləri olduğu səbəbi ilə hamımızın "Sonabacı" adı ilə çağırıldığımız "Cəfərin yadigarı" tez-tez nənəmin evinə qonaq gəlirdi. Nənəmə "Ay Püstəbəci, dur, gedey bir az kuşəppeyi yığa, kitab bişir, reg", - deyirdi. Biləcəyimiz evimizin yanında kiçik bir təpəcik var idi. Ora qalxıb az sonra qucağı dolu qayıdardılar.

Həmin günlər bütün qohumlar bu ocağa yığılardı. Axşamüstü Cəfər babanın oğlu Aydın həyat yoldaşı Fatma xanım ilə bərabər Sonabacını aparmaq üçün bura

gələr, onlar da məclisə qoşulardılar. Aydın həmişə tələsərdi. Tez-tez qol saatına baxmaq vərdişi var idi. 1976-cı ildə nənəm dünyasını dəyişdi. Mənə onun şəkil albomundan cabbarlılar ailəsinə aid bu şəkil də yadigar qaldı: Cəfər Cabbarlı, həyat yoldaşı Sona xanım, oğlu Aydın, qızı Gülarə birlikdə çəkilmişdilər. Şəkil göz bəbəyi kimi qoruyuram".

Bəli, əziz oxucu! Sosial şəbəkədə, bax, beləcə həzin, kövrək xatirələr də olur.

Əli NƏCƏFXANLI, "Xalq qəzeti"

Hava proqnozu

✓ **Martin 28-də**
Bakıda və Abşeron yarımada-sında dəyişkən buludlu olacaq, ararib tutulacaq, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gecə bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Ararib güclənən şimal-qərb küləyi əsəcək, gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq. Gecə 7-11°, gündüz 16-21° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 758 mm cıvə sütunu, nisbi rütubət 65-75 faiz olacaq.

✓ **Naxçıvan şəhəri, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz və Şərur rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə giskinli yağış yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək. Gecə 4-9°, gündüz 17-22° isti olacaq.

✓ **Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd, Ağdam, həmçinin Daşkəsən-Gədəbəy rayonlarında** bəzi yerlərdə ararib yağıntılı olacaq, səhər tədricən kəsiləcəyi, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Müləyim qərb küləyi əsəcək. Gecə 1-6°, gündüz 6-11° isti olacaq.

✓ **Şərqi Zəngəzur: Cəbrayıl, Kəlbəcər, Qubadlı, Laçın, Zəngilan rayonlarında** bəzi yerlərdə ararib yağıntılı olacaq, səhər tədricən kəsiləcəyi, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Bəzi yerlərdə duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək. Gecə 0-5°, gündüz 6-11° isti olacaq.

✓ **Qazax, Gəncə, Goranboy, Tərtər, Füzuli rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Müləyim qərb küləyi əsəcək. Gecə 6-11°, gündüz 18-23° isti olacaq.

✓ **Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıl, Ağsu, Şamaxı, Siyazan, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə və səhər bəzi şərq rayonlarında yağıntılı olacaq, gözlənilir. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Müləyim qərb küləyi əsəcək. Gecə 5-10°, gündüz 16-21° isti, dağlarda gecə 1° səxtədən 4°-dək isti, gündüz 4-8° isti olacaq.

✓ **Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Beyləqan, Sabirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Müləyim qərb küləyi əsəcək. Gecə 6-11°, gündüz 18-23° isti olacaq.

✓ **Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara rayonlarında** bəzi yerlərdə ararib yağış yağacağı, gündüz tədricən kəsiləcəyi gözlənilir. Ararib duman olacaq. Müləyim şimal-şərq küləyi əsəcək. Gecə 8-12°, gündüz 17-22°, dağlarda gecə 7-10°, gündüz 14-17° isti olacaq.

Ukraynada vəziyyət gərgin olaraq qalır. Rusiya qüvvələri xüsusi hərbi əməliyyat çərçivəsində müxtəlif istiqamətlərdə hücumları davam etdirir. RF Təhlükəsizlik Şurasının katibi Nikolay Patruşev bəyan edib ki, ölkəsinin "istənilən rəqibi məhv etməyə qadir olan unikal silahı mövcuddur". Məlumatı UNIAN verib.

Rusiya unikal silaha malikdir?

Patruşevin sözlərinə görə, bu silahdan "RF-nin mövcudluğu üçün təhlükə olanda" istifadə ediləcək: "Rusiya istənilən düşməni, o cümlədən ABŞ-ı məhv etməyə qadir unikal silaha malikdir".

Patruşev bildirib ki, NATO Ukraynada böyük hərbi düşərgə salıb, Kiyevə silah və sursat göndərib, təlim keçir", Qərb Rusiya məğlub olana qədər münasibəti dayandırmaq niyyətində deyil.

Ukraynada isə hesab edirlər ki, Rusiya döyüş meydanında uğursuzluğa düşdükcə dünyanı nüvə silahı ilə hədələyir. Prezident Vladimir Putin də iyulun 1-nə qədər Belarusda nüvə silahı yerləşdirməyə hazırlaş-

da bildirilir ki, Tula vilayətində radioelektron mübarizə vasitəsinin köməyi ilə Ukraynaya məxsus Tu-141 "Strij" PUA-sı vurulub. Zərbə nəticəsində aparatın naviqasiya sistemi sıradan çıxarılıb və o, Kireyevsk yaşayış məntəqəsinə düşüb. Məlumatı görə, PUA-nın vurulması nəticəsində üç nəfər yaralanıb, bir neçə çoxmənzilli bina və şəxsi ev zədələnib.

Ukrayna Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahından bildirilib ki, əsas döyüşlər hələ də Baxmut ətrafında gedir. Bu istiqamətdə vəziyyət sabit ağırdır. Quru Qoşunlarının komandanı Aleksandr Sırski bildirib ki, döyüşlər intensiv fəzaya daxil olub. Rəqib çoxlu insan, silah-sursat və hərbi

diğini bəyan edib. Bununla əlaqədar Ukrayna Təhlükəsizlik Şurasının iclası çağırılıb.

Eyni zamanda, Almaniya və bir sıra Avropa ölkələri RF-ni nüvə ilə hədələməkdə ittiham edib, Avropa İttifaqı diplomatiyasının başçısı Jozef Borrel isə Moskvaya qarşı yeni məhdudiyyətlərin tətbiq ediləcəyini bildirib.

Rusiya tərəfi də Ukraynanı ölkə ərazisinə hərbi müdaxilədə ittiham edir. Müdafiə Nazirliyinin məlumatın-

texnika itkisi verir. Ancaq hücumu davam etdirir.

UNIAN-ın məlumatına görə, Uqlədarın şiddətli atəşə tutulmasını həyata keçirən general Rüstəm Muradov isə RF "Şərq" qoşun qruplaşmasının komandanı vəzifəsindən azad edilib. O, əsgərləri mina sahəsinə buraxmaqda və kütləvi ölüm hallarında ittiham olunur.

P.BABAKƏRLİ, "Xalq qəzeti"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

"Xalq qəzeti"nin kollektiv iş yoldaşları Hamlet Qasimova qardaşı

"Xalq qəzeti"nin kollektiv qələm dostları

VAQİF QASIMOVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

MUĞAMAT SƏMƏDOVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir, mərhumun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

"Xalq qəzeti"nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:

AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282

TİRAJ 4788

SİFARIŞ 688

QİYMƏTİ 40 qəpik

Növbəti redaktor

Mirbəğir YAQUBZADƏ

Çapa imzalanmışdır
00:00

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:

Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75
Məsul katib: 493-61-02
Texniki şöbə: 493-59-64

Mühasibatlıq: 498-85-29
E-mail: xalqqazeti@gmail.com
info@xalqqazeti.az

+994(51) 280-1644